

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Факультет землевпорядкування

УДК 332.334:63:657.371(477.41)
ПОГОДЖЕНО ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО
Декан факультету ЗАХИСТУ
землевпорядкування Завідувач кафедри
землевпорядного проектування

Євсюков Т.О. Мартин А.Г.
« » 2023 р. « » 2023 р.
КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему: « Організаційно-методичні засади зонування природоохоронних територій на прикладі національного природного парку «Голошівський»

Спеціальність – 193 «Геодезія та землеустрій»

Освітня програма Геодезія та землеустрій

Магістерська програма – Землеустрій та кадастр

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

Керівник кваліфікаційної

магістерської роботи

д.е.н., проф.

Виконав

Мартин А.Г.

Івашенко В.А.

КИЇВ – 2023

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Факультет землевпорядкування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри землевпорядного проектування
д.с.н., проф. **Мартин А.Г.**

2022 року

ЗАВДАННЯ

**ДО ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТОВІ**

Іващенко Вадиму Анатолійовичу

Спеціальність: 193 «Геодезія та землеустрій»

Магістерська програма: «Землеустрій та кадастр»

Програма підготовка: освітньо-професійна

Тема кваліфікаційної магістерської роботи: «Організаційно-методичні засади зонування природоохоронних територій на прикладі національного природного парку «Голосіївський». Затверджена наказом ректора НУБіП України від 14.11. 2022 року № 11697 «С»

Термін подання завершеної кваліфікаційної магістерської роботи за
10 днів до захисту

Вихідні дані до кваліфікаційної магістерської роботи: сучасні організаційно-методичні засади зонування природоохоронних територій; нормативно-правова база та інші літературні джерела по даній проблематиці.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

- Організаційно-методичні засади зонування природоохоронних територій;

- Оцінка сучасного стану та зарубіжного досвіду функціонального зонування;

- Формування та обґрунтування пропозицій для удосконалення організаційно-методичних підходів функціонального зонування.

Дата видачі завдання « _____ » 2022 року

НУБІП України

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи _____

А.Г. Мартин

Завдання прийняв до виконання _____

В.А. Іващенко

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РЕФЕРАТ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

НУБІП України

В першому розділі розглянуто теоретичні аспекти та історію функціонального зонування природоохоронних територій, проаналізовано законодавчу базу у даній сфері та визначено сучасну проблематику.

НУБІП України

В другому розділі проаналізовано методичні засади, склад документації з землеустрою, а також висвітлено зарубіжний досвід на прикладі функціонального зонування природоохоронних територій зарубіжних країн.

Запропоновано методи удосконалення методичних підходів до зонування природоохоронних територій.

НУБІП України

В третьому розділі висвітлено загальні відомості про НПП «Голосіївський», розглянуто сучасний стан функціонального зонування, а також запропоновано пропозиції щодо удосконалення зонування території парку.

НУБІП України

Робота також містить таблиці, картосхеми які доповнюють зміст дослідження та вирішення поставлених завдань.

У висновках узагальнено сутність економічного стимулювання запропоновано, шляхи удосконалення організаційно-правових засад.

НУБІП України

Ключові слова: функціональне зонування, природоохоронні території, біосферні резервати, захист земель, землеустрій.

НУБІП України

НУБІП України

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗОНУВАННЯ ПРИРОДООХОРОННИХ ТЕРИТОРІЙ.....	7
1.1. Теоретичні аспекти та історія розвитку природоохоронного зонування.....	7
1.2. Законодавча база та нормативні документи.....	12
1.3. Проблеми зонування природоохоронних територій.....	15
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗОНУВАННЯ ТА ДОКУМЕНТАЦІЯ ІЗ ЗЕМЛЕУСТРОЮ.....	20
2.1. Методи зонування природоохоронних територій.....	20
2.2. Складання документації із землеустрою.....	24
2.3 Зарубіжний досвід.....	28
2.4 Пропозиції удосконалення організаційно-методичного підходу.....	34
РОЗДІЛ 3. Прикладні аспекти та перспективи удосконалення зонування природоохоронних територій (на прикладі НПП «Голосіївський»).....	38
3.1 Загальна інформація про НПП «Голосіївський».....	38
3.2 Структура функціонального зонування парку.....	53
3.3 Пропозиції щодо НПП «Голосіївський».....	62
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ВСТУП

Актуальність теми. Зонування природоохоронних територій має дуже важливе значення для регулювання та диференціації антропогенного навантаження на території, в межах яких знаходяться ділянки суходолу і водного простору, природні комплекси та об'єкти, які мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність.

Мета і задачі дослідження. Головною метою є дослідження та підготовка пропозицій щодо удосконалення організаційно-методичних засад зонування природоохоронних територій в Україні.

Для досягнення мети поставлено такі задачі:

Розкрити зміст наукових основ та нормативно-правових актів зонування природоохоронних територій

- Дослідити зарубіжний досвід зонування природоохоронних територій

Провести аналіз досліджуваного об'єкта

Сформулювати та обґрунтувати пропозиції щодо удосконалення організаційно-методичних засад зонування природоохоронних територій

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження є зонування як інструмент встановлення рівня заповідності природоохоронних територій. Предметом дослідження виступають теоретичні, методичні та практичні засади зонування природоохоронних територій.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗОНУВАННЯ ПРИРОДООХОРОННИХ ТЕРИТОРІЙ

1.1. Теоретичні аспекти та історія розвитку природоохоронного зонування

Природоохоронні території є одним з найважливіших засобів збереження природних ресурсів та біологічного різноманіття.

За основу формування природоохоронних територій прийнято науково обґрунтовані критерії, які визначаються на основі міжнародних стандартів та узгоджених з міжнародними угодами. В Україні для створення природоохоронних територій використовуються наступні критерії:

1. Унікальність та рідкісність біологічного різноманіття. Території, на яких зберігаються рідкісні або унікальні види тварин і рослин, можуть бути визнані природним заповідником або природною пам'яткою.

2. Екологічна важливість. Території, на яких знаходяться важливі для екології та біорізноманіття елементи, такі як водні екосистеми, ліси, степи, болота, гірські масиви, можуть бути визнані заповідником, національним природним парком або біосферним заповідником.

3. Культурно-історична цінність. Території, на яких знаходяться пам'ятки історії та культури, можуть бути визнані природним заповідником, ландшафтним парком або природною пам'яткою.

4. Рекреаційна цінність. Території, на яких можна відпочивати та проводити різноманітні форми відпочинку, такі як туризм, кемпінг, спортивні та розважальні заходи, можуть бути визнані національними природними парками, ландшафтними парками та іншими формами охорони природи.

В Україні використовуються різні форми природоохоронних територій, зокрема природні заповідники, національні парки, ландшафтні парки, біосферні заповідники та інші. Кожна з цих форм охорони має свої особливості та завдання, але загальна мета полягає у збереженні та відтворенні природних комплексів та ресурсів, забезпеченні сталого розвитку та задоволенні потреб суспільства в екологічно чистому оточенні.

НУВБІП УКРАЇНИ

Природні заповідники є найбільш захищеними формами природоохоронних територій в Україні. Вони включають у себе природні комплекси з унікальними видами та екосистемами, які потребують спеціального режиму охорони. На території заповідників забороняється будь-яка господарська діяльність, а тільки наукові та освітні проекти.

НУВБІП УКРАЇНИ

Національні парки є менш захищеними формами природоохоронних територій. Вони мають за мету забезпечення екологічної безпеки та економічного розвитку регіону. Національні парки можуть бути відкритими

НУВБІП УКРАЇНИ

для відвідувачів, але з дотриманням певних правил.

Ландшафтні парки створені для збереження та відтворення природних ландшафтів. Вони мають певний режим охорони та відкриті для відвідування.

НУВБІП УКРАЇНИ

Біосферні заповідники створені з метою збереження природних екосистем та розроблення методів сталого використання природних ресурсів.

Вони охоплюють цілі екосистеми та узгоджені зони, які мають різні режими охорони.

НУВБІП УКРАЇНИ

Також існують заказники, ботанічні сади, пам'ятки природи та інші спеціально відведені території, які також мають за мету збереження та відтворення природних комплексів та ресурсів.

НУВБІП УКРАЇНИ

Загальні засади управління природоохоронними територіями в Україні включають заборону будь-якої діяльності, яка може завдати шкоди природним

НУВБІП УКРАЇНИ

комплексам та ресурсам, забезпечення контролю та нагляду за станом природних об'єктів та їхнім відтворенням, науково-дослідну роботу та освітню діяльність з метою підвищення екологічної свідомості та підтримки сталого розвитку.

НУВБІП УКРАЇНИ

Зонування природоохоронних територій - це процес визначення різних зон на території, які відрізняються за ступенем їхнього природоохоронного значення та захисту.

НУВБІП УКРАЇНИ

Основні засади зонування природоохоронних територій:

- Наукові підходи. При визначенні зон природоохоронних територій враховуються наукові підходи до збереження та відтворення біорізноманіття та екосистем. Для цього використовуються наукові методи, які дозволяють оцінювати екологічний стан території та здійснювати науково-дослідну роботу з метою встановлення рівня природоохоронного значення та захисту.

- Розмежування функцій. При зонуванні природоохоронних територій враховуються різні функції, які вони виконують, наприклад, охорона рідкісних видів рослин та тварин, забезпечення відпочинку та рекреації, забезпечення охорони водних ресурсів тощо. Це дозволяє встановлювати різні рівні захисту для різних зон території.

- Системність. При зонуванні природоохоронних територій враховуються взаємозв'язки та взаємодії різних елементів екосистеми території. Зонування повинно бути системним та враховувати взаємодії різних екосистем та їх елементів, які впливають на біорізноманіття.

- Принцип диференціації. Зонування природоохоронних територій передбачає диференційований підхід до встановлення різного рівня захисту та використання земельних ресурсів в різних зонах. Це дозволяє забезпечити оптимальну збереження та використання біорізноманіття та екосистеми території.

- Узгодженість з іншими формами охорони природи. Зонування природоохоронних територій повинне бути узгоджене з іншими формами охорони природи, такими як національні парки, заповідники, ландшафтні парки та інші. Це дозволяє забезпечити єдиний та узгоджений підхід до охорони природних ресурсів.

- Участь громадськості. Зонування природоохоронних територій повинно передбачати участь громадськості та зацікавлених сторін у процесі прийняття рішень. Це дозволяє забезпечити більш ефективний захист території та задоволення інтересів різних груп населення.

Зонування природоохоронних територій є однією з ключових стратегій в сфері охорони природи, яка розвивалася та вдосконалювалася протягом

століть. Ця стратегія ґрунтується на ідеї раціонального використання природних ресурсів та збереження біорізноманіття, що відіграє важливу роль у підтримці екологічного балансу планети. У цьому розглянемо історію зонування природоохоронних територій та важливі моменти її розвитку.

Спроби зонування природоохоронних територій мають давню історію, проте сучасний підхід до цього питання сформувався в XIX столітті. Великі промислові перетворення та поширення сільськогосподарської діяльності в цей період призвели до загострення проблем забруднення навколишнього середовища та знищення природних екосистем. У відповідь на ці тенденції

було запропоновано ідею створення великих природоохоронних зон, які б включали в себе різні ступені регулювання людської діяльності.

Один з перших важливих кроків в історії зонування природоохоронних територій був прийнятий у 1872 році закон США "Про Національні Парки".

Цей закон передбачав створення особливих парків та заповідників, де заборонялося видобувати корисні копалини та розвивати іншу промислову діяльність, спрямовану на вирубку лісів або забруднення навколишнього середовища. Це визначило початок розвитку системи національних парків, яка стала прикладом для багатьох інших країн.

У другій половині XX століття, з ростом світового населення та швидким розвитком промисловості, було виділено нові типи природоохоронних зон. Концепцію біосферних резерватів розробила Цільова група Програми ЮНЕСКО "Людина і біосфера" в 1974 році, поєднують в собі зони природного заповідника, де практично вся людська діяльність заборонена, і зони, де допускається економічна діяльність, але з обмеженнями, що сприяють збереженню природних ресурсів.

Ще однією важливою подією в історії зонування природоохоронних територій було прийняття Конвенції про охорону біорізноманіття в 1992 році на Ріо-де-Жанейрівській Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку. Ця конвенція закликала країни розробляти та реалізовувати стратегії

зонування для збереження біорізноманіття, визнаючи, що різні території мають різний ступінь важливості для збереження природи.

Сьогодні історія зонування природоохоронних територій продовжує розвиватися. Розвиток технологій, зокрема супутникового зондування та геоінформаційних систем, надає нові можливості для більш точного моніторингу та управління природними ресурсами в зонованих територіях.

Також стає все важливішим завданням включення корінних народів та місцевого населення у процеси прийняття рішень стосовно зонування, оскільки їхні знання та традиції можуть бути цінним джерелом для збереження природних ресурсів.

У підсумку, історія зонування природоохоронних територій свідчить про поступовий розвиток наших уявлень про взаємодію людини з природою. Від перших національних парків до сучасних біосферних резерватів, ми навчилися краще розуміти і оцінювати цінність природи та необхідність її збереження для майбутніх поколінь. Історія зонування є прикладом того, як наука, технології та співпраця між країнами можуть сприяти вирішенню найважливіших проблем сучасного світу - збереженню навколишнього середовища та біорізноманіття.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

1.2. Законодавча база та нормативні документи

Діюче законодавство в Україні в сфері природоохоронних територій є ключовим інструментом для збереження біорізноманіття, охорони екосистем та забезпечення сталого використання природних ресурсів.

Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" від 25 червня 1991 року є основним правовим актом, який визначає загальні принципи та положення у цій області.

Згідно з цим законом, природоохоронні території поділяються на резервати, національні природні парки, природні заказники, біосферні заповідники та інші види територій з особливим режимом охорони.

Кожен з цих видів природоохоронних територій має свої специфічні завдання і правила використання.

Природні заказники призначені для збереження рідкісних та ендемічних видів рослин і тварин, а національні природні парки спрямовані на збереження природних ландшафтів та популяцій видів, що важливі для регіонального екосистемного балансу.

Біосферні заповідники визначаються на підставі програми МАБ (Міжнародної програми біосферних заповідників), яка передбачає особливий режим охорони і дослідження для забезпечення балансу між охороною природи і сталим розвитком.

Законодавство також передбачає створення зон регулювання на природоохоронних територіях, що визначаються у відповідності до їх призначення та цілей.

Зокрема, визначаються зони загального користування, де допускається обмежене використання природних ресурсів, і зони спеціального користування, де діють суворі обмеження з метою збереження природного середовища.

Для здійснення контролю за станом природоохоронних територій та дотриманням встановлених режимів, існують органи, які відповідають за природоохоронний нагляд і регулювання.

Закон України "Про природно-заповідний фонд України" є важливим додатковим правовим актом, який регулює статус та функції природоохоронних територій.

Він встановлює основні принципи функціонування природно-заповідного фонду, який включає до себе різні категорії природоохоронних територій.

Міндовкілля співпрацює з Міністерством освіти та науки України у рамках Спільної робочої групи Україна – НАТО з питань науки та довкілля.

Крім цього, Міністерство екології та природних ресурсів України приймає

участь у Ініціативі "Навколишнє середовище та безпека" (ENVSEC). Ця ініціатива була створена на основі Меморандуму про взаєморозуміння між ЮНЕСКО, ПРООН та ОБСЄ від 14 листопада 2003 року. У 2006 році до членів ENVSEC приєдналися ЄЕК ООН та Регіональний центр з питань довкілля для

Центральної та Східної Європи. Також важливо відзначити, що НАТО є асоційованим членом цієї ініціативи з 2004 року.

Головною метою ініціативи ENVSEC є надання допомоги країнам у вирішенні проблем стабільності та безпеки, пов'язаних з питаннями навколишнього середовища. Крім того, її завданням є поліпшення загального

розуміння ситуації через зміцнення діалогу та співробітництва у сфері екології.

26 лютого 2008 року в Міндовкілля відбувся семінар під назвою "Довкілля України: проблеми, політика, дії", на якому був офіційно представлений звіт під назвою "Довкілля та безпека".

Однією з ключових міжнародних конвенцій, якою Україна дотримується, є Конвенція про біологічне різноманіття, прийнята на Ріо-де-Жанейрській конференції в 1992 році та ратифікована Україною в 1994 році. Ця конвенція визначає основні принципи збереження та сталого використання біологічного

різноманіття. Україна зобов'язалася створити систему спеціальних природоохоронних територій, що включають біосферні заповідники, природні

заказники та інші види охоронних зон для збереження унікальних природних ландшафтів та видів.

Крім того, Україна є стороною Конвенції про збереження водних біотопів та міграційних видів водоплавних тварин (Рамсарська конвенція), яка регулює

охорону важливих водних екосистем та водоплавних видів. Згідно з цією

конвенцією, Україна зобов'язалася визначити та охороняти водні території, які мають особливе значення для збереження біорізноманіття.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

1.3. Проблеми зонування природоохоронних територій

Антропогенний вплив людини на природу може бути класифікований за різними характеристиками. Серед них виділяють сільськогосподарський, техногенний, рекреаційний та урбогенний впливи.

Основними негативними факторами урбогенного впливу є тепловий, хімічний, радіаційний, електромагнітний, світловий, звуковий та вібраційний вплив, які часто діють одночасно. Над містами можуть утворюватися так звані "гарячі острови", де концентрується пил та сажа, а також викиди газів, що погіршують якість навколишнього середовища та можуть негативно впливати на здоров'я людей.

Антропогенні та кліматичні фактори спричиняють зниження природної рослинності, втрату біорізноманіття в тваринних світах та обмеження активності мікроорганізмів-деструкторів. Екосистеми великих міст і промислових центрів можуть бути відзначені як енергетично субсидовані, оскільки їх функціонування значною мірою залежить від втручання людини, таке як створення газонів, квітників, садів, скверів, захисних смуг та агрокультур.

За характером взаємодії з природою виділяють антропогенні впливи, які можуть бути вітальними або сигнальними. Також розрізняють впливи за тривалістю їх дії - постійні та періодичні, а також за результатом впливу - помітні та катастрофічні.

Керування антропогенними впливами може здійснюватися шляхом їх обмеження, а саме через зонування природоохоронних територій задля їх кращого збереження та ефективного використання.

Нижче наведено недолки функціональних зон на які подляються природоохоронні території різних класів:

Таблиця 1.3.1 - Недолки функціональних зон біосферного заповідника

Зона

Недолки

Заповідна зона

НУБІП України

України

1. Недостатній контроль над доступом відвідувачів і можливістю незаконного видобування ресурсів.
2. Ризик вирубування лісів або незаконного полювання на тварин.
3. Несанкціонована забудова в межах заповідної зони.

НУБІП України

України

Буферна зона

4. Порушення водних та ґрунтових ресурсів внаслідок людської діяльності.

1. Збудова яка може загрожувати природному середовищу.

НУБІП України

України

2. Неспрямована туристична діяльність та незадовільний контроль над відвідувачами.

3. Забруднення повітря та водних ресурсів через промислову діяльність у межах буферної зони.

Зона антропогенних ландшафтів

НУБІП України

України

1. Збудова, промислова діяльність яка загрожує природному середовищу.

2. Забруднення повітря, води та ґрунтів внаслідок індустріальної діяльності.

НУБІП України

України

3. Знищення або зміна природних ландшафтів через антропогенні дії.

Зона регульованого заповідного режиму

НУБІП України

України

1. Недостатній контроль над діяльністю в регульованій зоні та порушення правил і режимів.

2. Несанкціонована забудова та зміни природних умов в межах регульованої зони.

3. Забруднення довкілля внаслідок несанкціонованої діяльності та порушень режиму.

НУБІП України

України

Функціональне зонювання та межі:		
● – заповідна зона;	■ – науково-дослідницький;	■ – реконструкція волею Зоопарку, будівництво господарських приміщень, оновлення технічного устаткування інкубаторію;
■ – буферна зона;	↗ – екологічні маршрути і стежки;	■ – ремонт гербарної кімнати, виготовлення гербарних шаф;
■ – зона антропогенних ландшафтів;	▼ – інформаційні стени;	■ – прокладання та маркування рекреаційних маршрутів, створення оглядових майданчиків, утримання місць короткострокового відпочинку;
■ – межі адміністративних районів.	■ – дороги загального користування;	■ – участь у реалізації туристичного проекту «Соляна дорога» (облаштування окремих локацій у межах території БЗ);
	■ – службові дороги БЗ.	■ – оновлення кварталної мережі ділянок «Південна» та «Північна» заповідної зони.
Існуючі інфраструктурні об'єкти:		
Проектовані заходи:		
1 – адмінбудівля БЗ;	1 – організація ділянки посадкового матеріалу вразливих та зникаючих видів флори;	
2 – садиба засновника заповідника;	2 – реконструкція садиби засновника, створення візит-центру БЗ;	
3 – корпус Інституту тваринництва (ІТСР);	3 – поточний ремонт огорож загонів ВЧП;	
4 – готель «Канна»;	4 – облаштування вітрозахисних споруд;	
5 – кемпінг «Фортуна»;		
6 – будівля першої школи у колонії Асканія-Нова;		

Рисунок 1.3.1 План організації території біосферного заповідника «Асканія-Нова» (взято з Проекту організації території біосферного заповідника «Асканія-Нова» імені Ф.Е. Фальц-Фейна та охорони його природних комплексів)

Таблиця 1.3.2 Категорії функціональних зон національних природних парків

Зона
Заповідна зона

Недоліки

1. Незаконна видобувна діяльність і вирубування лісів.
2. Несанкціоноване полювання та порушення правил щодо захисту тварин і рослин.
3. Порушення режиму збереження природного ландшафту через недозволену забудову.
4. Забруднення повітря та водних ресурсів внаслідок нелегальної промислової діяльності.

Зона регульованої рекреації

НУБІП України

1. Неконтрольована рекреаційна діяльність та недостатній контроль за відвідувачами.

2. Забруднення та руйнування природного середовища внаслідок туризму.

3. Порушення природного балансу через інтенсивне використання рекреаційної інфраструктури

Зона стаціонарної рекреації

НУБІП України

1. Забудова яка може спричинити руйнування природних ландшафтів.

2. Забруднення водних ресурсів та знищення природних біотопів внаслідок постійного проживання людей.

НУБІП України

Господарська зона

1. Поголий контроль над промисловою та сільськогосподарською діяльністю.

НУБІП України

2. Забруднення довкілля та водних ресурсів через виробництво та сільське господарство.

3. Руйнування ландшафту та незаконні будівельні роботи на території господарської зони.

Таблиця 4.3. Недоліки функціональних зон рекреаційних ландшафтних заповідників

Зона**Заповідна зона**

НУБІП України

Недоліки

1. Відсутність належного контролю за збереження біорізноманіття та унікальних екосистем.

2. Недостатній моніторинг та дослідження фауни та флори.

3. Відсутність чітких стандартів і правил для відвідування та дослідження цієї зони, що може сприяти порушенням заповідного режиму.

НУБІП України

Зона регульованої рекреації

НУБІП України

1. Перевищення обсягів рекреаційної діяльності

НУБІП

України

2. Недостатнє планування рекреаційних ділянок.
3. Недостатня освіта відвідувачів стосовно правил та зобов'язань у цій зоні.

Зона стаціонарної рекреації

НУБІП

України

1. Недостатнє управління використанням та обслуговуванням рекреаційних об'єктів.
2. Відсутність ефективної системи видалення відходів та забруднень, що може призвести до забруднення природи та водних джерел.

Господарська зона

НУБІП

України

1. Неконтрольоване використання природних ресурсів.
2. Недостатність екологічних стандартів та норм для господарської діяльності.
3. Виникнення конфліктів між господарською діяльністю та природоохоронними цілями парку.

НУБІП

України

НУБІП

України

НУБІП

України

НУБІП

України

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗОНУВАННЯ ТА ДОКУМЕНТАЦІЯ ІЗ ЗЕМЛЕУСТРОЮ

2.1. Методи зонування природоохоронних територій

При зонуванні природоохоронних територій використовуються різні методи які застосовуються як поодиночі так і в зв'язку один з одним.

Застосування геодезичних методів при зонуванні природоохоронних територій - це важливий аспект сучасної природоохоронної науки і практики.

Використання топографічних та геодезичних методів дозволяє здійснювати точний аналіз природних ландшафтів і їхніх характеристик, що є важливим для наукового підґрунтя зонування природоохоронних територій.

Дані отримані в результаті геодезичних вишукувань надають можливість створювати точні картографічні матеріали, які є основою для розробки ефективних планів зонування.

Переваги геодезичних методів:

- Визначення географічних координат і рельєфу дозволяє точно розташовувати межі природоохоронних зон і регулювати їхні розміри.
- Можливість створення цифрових моделей рельєфу сприяє аналізу дренажних систем і водних ресурсів, що важливо для охорони водних екосистем.

- Геодезичні вимірювання допомагають встановлювати границі зон з різним рівнем обмежень і обслуговування, що сприяє оптимізації природоохоронних заходів.

Недоліки геодезичних методів:

- Висока вартість та складність проведення геодезичних робіт може обмежувати їхнє застосування, особливо на великих територіях.

- Залежність від погодних умов і природних факторів може впливати на точність результатів.

- Потреба в спеціалізованому обладнанні та кваліфікованих фахівцях може бути обтяжливсю.

Також при зонуванні широко використовуються картографічні методи збору, оцінки та аналізу інформації, що допомагає більш раціонально провести функціональне зонування на природоохоронних територіях.

Обґрунтування методів картографії в природоохоронній діяльності полягає в їх здатності візуалізувати складні екологічні дані та зрозуміло представляти їх для прийняття рішень. Вони дозволяють розглядати геопросторові дані на різних масштабах, що корисно при аналізі великих природних об'єктів.

Однією з ключових переваг використання цих методів є можливість інтеграції геопросторової інформації з різних джерел, таких як супутникові знімки, аерофотознімки та векторні карти різних масштабів. Завдяки цьому можна розробляти деталізовані картографічні продукти, які показують природні ресурси, біорізноманіття та зони ризику.

Один з найпоширеніших методів - це картографування біорізноманіття, яке визначає місцезнаходження та розподіл видів у різних природних зонах. Це надає можливість визначити області з великими концентраціями ендемічних видів, які потребують особливої уваги та захисту.

Також можна виокремити використання ГІС-технологій для функціонального зонування природоохоронних територій це є необхідним інструментом для обробки та аналізу великого масиву геопросторових даних при створенні карт природоохоронних зон.

Геопросторовий аналіз дозволяє розробляти стратегії природоохоронних заходів та розподілу ресурсів для їх реалізації.

Кarti природоохоронних зон можуть служити основою для прийняття рішень щодо розроблення законодавства та регулювання використання природних ресурсів. Важливо враховувати екологічні та соціальні аспекти природоохоронного зонування, аби забезпечити збалансовані рішення та мінімізувати негативний вплив на людей.

Загальна мета природоохоронного зонування полягає в збереженні біорізноманіття, водних ресурсів, ґрунтів та інших екосистемних послуг для майбутніх поколінь.

Картографічні методи є важливим інструментом для вирішення складних екологічних проблем та сприяють створенню науково обґрунтованих природоохоронних стратегій. Застосування таких методів допомагає вирішувати конфлікти між виробництвом і природоохороною шляхом визначення оптимальних рішень з точки зору екології та сталого розвитку.

Картографічні методи дозволяють визначити області з високим ризиком забруднення, втрати біорізноманіття або знищення природних об'єктів. Оцінка екологічних ризиків може базуватися на аналізі потенційних загроз для природних екосистем та їх реакції на вплив людської діяльності. Інтеграція інформації з різних джерел допомагає приймати комплексні рішення щодо природоохоронних заходів. Карти також можуть вказувати на місця з високим туристичним потенціалом та рекреаційними можливостями, сприяючи створенню екологічно обґрунтованих туристичних маршрутів.

Синергія з іншими науковими дисциплінами, такими як екологія, геологія та соціологія, може покращити результати природоохоронного зонування.

Недоліками використання картографічних методів є:

- можливість використання даних з недостатньою точністю, що може призвести до різних проблем у функціонуванні цих територій
- застосування цих методів може бути витратним за часом та ресурсами, особливо при зборі даних та підготовці цифрових карт.
- інтерпретація картографічних даних може бути суб'єктивною і залежати від індивідуального досвіду та підходу аналітика.
- картографічні методи також обмежені тим, які дані доступні для аналізу та картографування, що може призвести до втрати цінної інформації.

• картографічні методи також можуть стикатися з проблемами конфіденційності та доступу до геопросторової інформації, особливо коли йдеться про об'єкти національного значення.

• застосування картографічних методів в природоохоронній діяльності вимагає спеціалізованих знань та навичок, а також доступу до сучасного обладнання та програмного забезпечення.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

2.2. Складання документації із землеустрою

Відповідно до Наказу Міністерства охорони навколишнього природного середовища України «Про затвердження Положень про Проекти організації територій установ природно-заповідного фонду України» було затверджено положення якими регламентується процес зонування територій природоохоронних установ.

Згідно цих положень основними їх завданнями є

- визначення стратегії розвитку природоохоронної території на десять років;

- проведення науково обгрунтованого функціонального зонування території та встановлення територіально диференційованого режиму охорони, використання та відтворення його природних комплексів, біологічного і ландшафтного різноманіття, історико-культурних комплексів і об'єктів;

- визначення відповідно до стратегії та на її виконання конкретних ефективних заходів з розвитку парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів та об'єктів на п'ять років.

Процес організації природоохоронних територій включає в себе такі стадії:

Збір даних:

- щодо визначення заінтересованих сторін, представників яких буде залучено до співпраці з розроблення Проекту організації території;

- збирання відомостей про парк та іншої доступної інформації про територію парку та регіон його розташування з використанням інформації, наданої місцевими жителями, картографічних матеріалів тощо;

- щодо розбивки території парку на відділення, філії тощо, проведення польових робіт та досліджень, передбачених технічним завданням;

- щодо підготовки картографічних матеріалів;

- підсумовування зібраної інформації шляхом систематизації, перевірки, коригування і доповнення зібраної інформації, визначення її обсягу і репрезентативності;

- щодо розроблення відповідних картосхем поширення рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України

- написання на підставі зібраних відомостей розділу «Характеристика парку» Проекту організації території, його обговорення та доопрацювання;

Визначення пріоритетів та проблем:

- визначення на підставі аналізу зібраних даних найважливіших цінностей парку: природних, соціально-економічних, культурних, рекреаційних, естетичних, еколого-освітніх тощо, пріоритетів щодо їх збереження, охорони та відтворення;

- визначення та оцінка факторів, які негативно впливають чи будуть впливати на цінності парку; ранжування проблем;

- аналіз виконання попереднього Проекту організації території

- оцінка системи управління: проведення аналізу сильних та слабких сторін управління та адміністрування парку;

- написання розділу «Визначення пріоритетів та проблем», його обговорення та доопрацювання;

Визначення стратегії розвитку парку на десять років:

- визначення стратегічних завдань з розвитку парку на десять років, направлених на досягнення мети створення парку та його основних завдань. До кожного стратегічного завдання надається короткий опис, який містить інформацію про те, яким чином і яких результатів буде досягнуто та показники його виконання.

- проведення функціонального зонування території - виділення заповідної зони, зони регульованої рекреації, зони стаціонарної рекреації та господарської зони, встановлення територіально диференційованого режиму охорони, використання та відтворення його природних комплексів, біологічного і ландшафтного різноманіття, історико-культурних комплексів і об'єктів.

- розроблення картосхеми функціонального зонування території

Розроблення п'ятирічного плану заходів:

- розроблення в розрізі розділів, заходів для кожного стратегічного завдання із зазначенням для кожного заходу очікуваного результату, строків виконання, головних виконавців, обсягів необхідного фінансування у розрізі джерел фінансування.

- розроблення відповідних картографічних матеріалів;

- написання розділу «Пятирічний план заходів», його обговорення та доопрацювання. Надається стислий опис кожного заходу з обґрунтуванням обсягу необхідного фінансування, інформацією про те, яка проблема цим заходом вирішується, чому її необхідно вирішувати протягом найближчих п'яти років, а також п'ятирічний план заходів у табличній формі.

- Узагальнення засобів та ресурсів, необхідних для виконання Проекту організації території протягом перших п'яти років його впровадження:

- описується система управління та участь заінтересованих сторін в управлінні;

- визначається потреба в ресурсах для виконання п'ятирічного плану заходів, яка включає такі частини:

- проєктована організаційна структура, потреба у штаті та вимоги до нього, кадрова політика, потреби у навчанні та підвищенні фахового рівня працівників;

- потреба в обладнанні та об'єктах інфраструктури

- розробляється план моніторингу виконання Проекту організації території;

- визначаються основні індикатори, згідно з якими буде здійснюватися оцінка ефективності впровадження Проекту організації території;

- визначаються порядок звітування про хід впровадження п'ятирічного плану заходів і його оцінка;

- написання розділу «Засоби та ресурси», його обговорення та доопрацювання;

Підготовка вступної частини та додатків:

- написання титульної сторінки, вступу, сторінки офіційного затвердження Проекту організації території, змісту, передіку використаних скорочень;

- підготовка додатків

- обговорення та доопрацювання вступної частини та додатків.

Після цього проект відправляється на погодження і після того як він проходить цей процес він починає впроваджуватись шляхом підготовки та виконання річних планів заходів, розроблених на основі п'ятирічних планів.

По завершенні планового року спеціальна адміністрація здійснює огляд виконання річного плану заходів, у місячний строк готує звіт та надає його підприємству, установі, організації, у віданні якого перебуває природоохоронна територія, а копію - Міндовкілля.

По завершенні впровадження п'ятирічного плану заходів здійснюється оцінка стану досягнення стратегічних завдань Проекту організації території та виконання його заходів.

По завершенні виконання четвертого року впровадження п'ятирічного плану заходів спеціальною адміністрацією розробляється п'ятирічний план заходів на наступний період, який оформляється додатком до Проекту організації території.

По завершенні впровадження Проекту організації території здійснюється оцінка стану досягнення стратегії розвитку на десять років, а також виконання п'ятирічних планів заходів.

За результатами виконання Проекту організації території готується звіт, який у строк до 01 квітня року, наступного за роком завершення виконання Проекту організації території, надається підприємству, установі, організації, у віданні якого (якої) перебуває природоохоронна територія, копія - Міндовкілля.

2.3 Зарубіжний досвід

Історія національних парків розглядається через декілька ключових періодів, проте головні події включають створення першого національного парку в Сполучених Штатах у 1864 році, Йосемітського національного парку, і введення загальносвітового тлумачення поняття "національний парк" в 1969 році Міжнародним союзом охорони природи і природних ресурсів.

Ідея національного парку як особливого місця природи була вперше сформульована в березні 1872 року, коли Конгрес Сполучених Штатів прийняв закон про створення Єллоустонського національного парку. Цей закон передбачав, що національний парк повинен бути охоронним регіоном, де зберігаються не лише корисні ресурси, ліси та тваринний світ, але й природні чудеса, які можуть радувати людей. Згідно з цим законом, на території національного парку було заборонено заселення, продаж та промислове використання природних ресурсів. Природні та історичні ландшафти мали бути збережені у своєму первинному стані, а управління парком проводилося з метою збереження ресурсів для сучасного і майбутніх поколінь.

Поступово ідея створення національних парків стала поширюватися в інших країнах. Перші національні парки з'явилися у Канаді та Мексиці, а потім в інших країнах, таких як Нова Зеландія, Австралія і Індонезія. У цьому періоді національні парки не мали чіткого зонування та розвиненої інфраструктури.

Однак на початку ХХ століття ідея створення національних парків стала активно реалізовуватись і в Європі, відповідно до американського прикладу.

Рисунок 24- Територія Єлстонського національного природного парку (взята з вебсайту веб-сайту Єлстонського національного природного парку)

Особливості організації діяльності ННП в США:

- диверсифікація управління, включення вузькоспеціалізованих організацій, функції між якими розподіляються або згідно ієрархії або на рівноправних засадах;
- гнучка правова система на зміну "інертності";

• чітка організаційна структура з відхиленням широко декларованої позиції поліфункціональності, що забезпечує якісне виконання природоохоронних функцій.

Згідно з рекомендацією XI Генеральної асамблеї МСОП, в національних парках США існує певна система зонування, яка включає такі категорії:

1. Зона абсолютної охорони.
2. Зона суворої охорони.
3. Зона слабкої охорони.
4. Зона рекреації.

В 1970-х роках в канадських національних парках розподіл цих зон був таким:

- Зона абсолютної охорони: від 55% до 70% території.
- Зона суворої охорони: від 3% до 12% території.
- Зона слабкої охорони: від 15% до 35% території.
- Зона рекреації: від 1,5% до 10% території.

Деякі парки також можуть мати додаткову зону паркового сервісу, яка має невелику площу.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

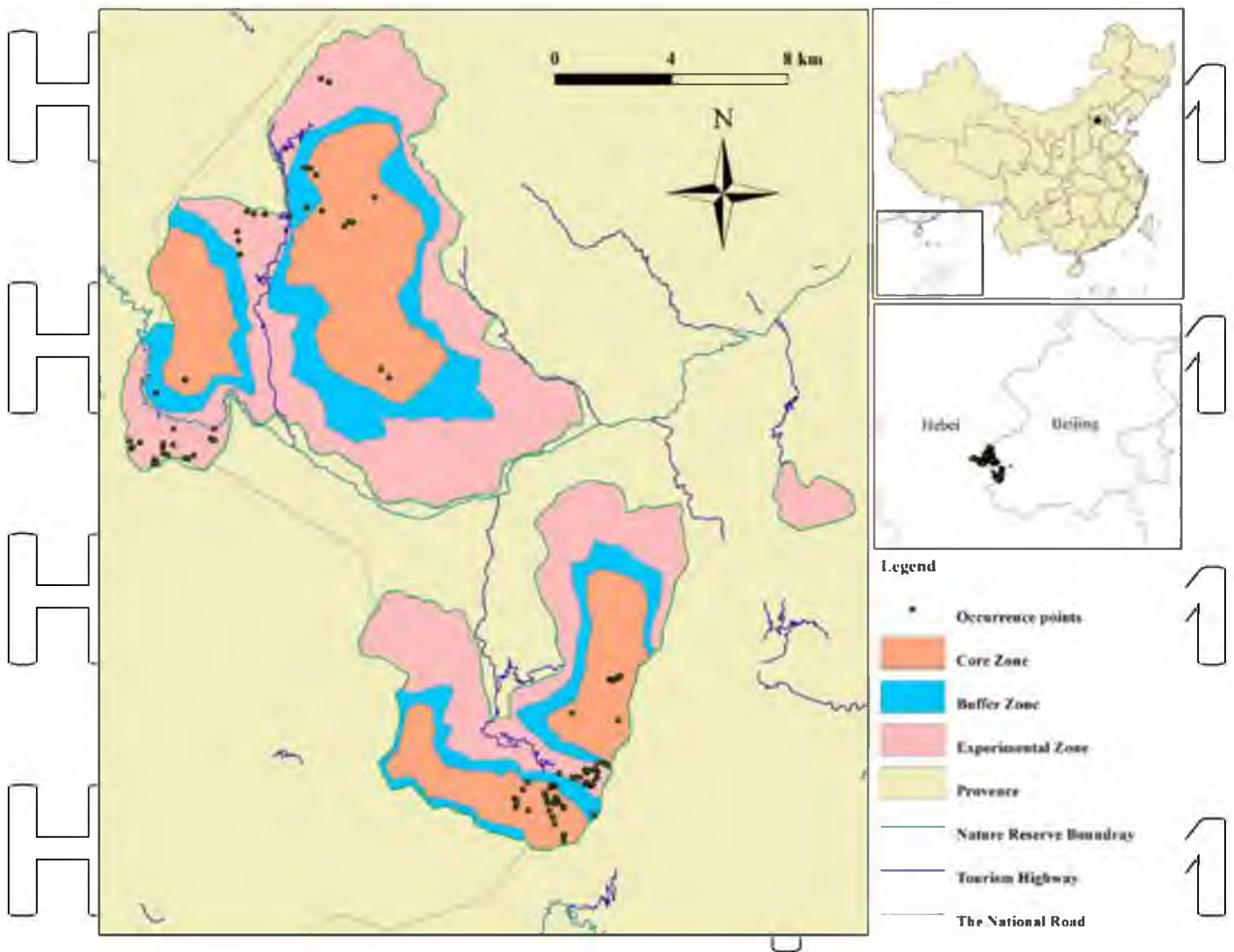

Рисунок 3 - Приклад зонування національного природного парку Байхуашань в Китаї

У США відзначається тенденція до спрощення системи зонування. Зокрема, рекомендується виділяти лише до 5% території під туристично-адміністративну зону, а решту площі призначати під зону суворої охорони.

Приклади показують, що ця тенденція вже реалізується в деяких парках, де зона суворої охорони становить значну частину території. Наприклад, в Йосемітському національному парку ця зона складає 89% території, а в національному парку Еверглейдс - 85% території.

На початку 2000-х років в національних парках США зона суворої охорони зазвичай займала від 75% до 90% території парків, включаючи області, де відвідувачам заборонено вхід. Тим не менше, МСОП рекомендує, щоб понад 75% території парків відводили під заповідну зону.

Слід відзначити, що в деяких канадських національних парках може відсутні зони № 3 (слабкої охорони) і № 4 (рекреації), і тільки зони № 1 і № 2 абсолютної і суворої охорони.

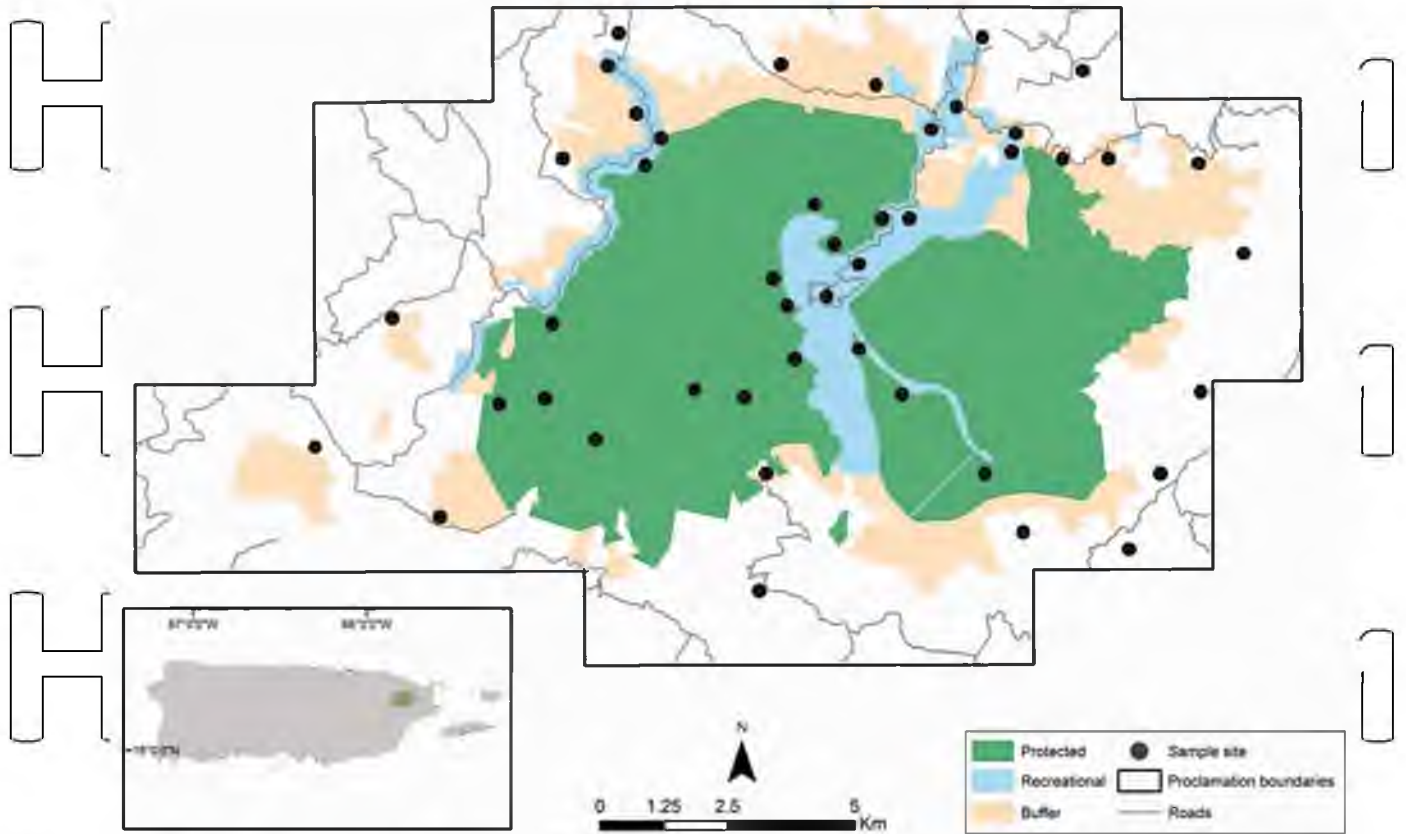
Це спрощене зонування, спрямоване на збільшення площі зон суворої охорони, демонструє застосування концепції заповідності в управлінні національними парками США та Канади.

Розглянемо структуру зонування на прикладі Національного природного парку Ель-Юнке. Національний природний парк розділено на три зони : охоронну, рекреаційну та буферну.

Охоронна зона включає в себе територію дикої природи ~~в~~ без втручання людини або з мінімальним її втручанням виключно заради досліджень. Ці території розташовані подалі від головних доріг. Обсяг відвідувачів приблизно 1000 відвідувачами на рік це менше 0,5% від загальної кількості відвідувачів.

Зона рекреації включає в себе коридори диких мальовничих рекреаційних річок, рекреаційну зону Ель-Юнке та територію керування мальовничими шляхами Ель-Верде. Ці території включають різноманітне рекреаційне використання з помірним або високим втручанням людини. Залежно від сезону кількість автомобілів у зоні коливається від 300 до 1400, а кількість відвідувачів – від 700 до 3500 на день.

Буферна зона включає території навколо парку, з помірним або високим рівнем людського втручання та використання. Ця зона є перехідною між заповідними та приватними землями. Діяльність людини в цій зоні мінлива; у північній буферній частині набагато більше людської діяльності ніж у південній.

Рисунки 4 - Ситуація природних парку "Л. Г. Оук"

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

2.4 Пропозиції удосконалення організаційно-методичного підходу

Удосконалення підходу до функціонального зонування природоохоронних територій в Україні повинно базуватись на міжнародних тенденціях таких як спрощення структури зонування та збільшення площ які виділяються під зони суворої охорони.

Пропозиції щодо удосконалення функціонального зонування природоохоронних територій так:

Збільшити територію яка відводиться під зону суворої охорони до 75% від загальної площі природоохоронних резерватів. Також введення на цій території більш суворих обмежень в порівнянні з існуючими, доступ до даних територій забезпечити виключно науковим співробітникам та працівникам охорони виключно методом надавання дозволів.

Зменшити території які відводяться під господарські зони до 10% від загальної площі охоронних територій. Це дозволить зменшити антропогенний вплив людини на ці території, покращить екологічні показники які безпосередньо впливають на збереження біорізноманіття.

Також пропонується замінити зони рекреації на екологічної рекреації. Введення цієї зони на природоохоронній території має важливе обґрунтування і може мати позитивний вплив на природні ресурси, загальний стан довкілля та соціальний розвиток шляхом розвитку на природоохоронних територіях виключно екологічного туризму.

Ця зона буде виконувати такі функції:

Сприяння освіті та популяризація природи: зона надає можливість громадянам і туристам побачити та дізнатися більше про природні цінності території. Це сприяє освіті та популяризації природоохоронних питань.

Розвиток екотуризму: зона може стати популярним місцем для туристів та підвищити привабливість регіону для відвідування оскільки в світі все більшої популярності набуває напрям екотуризму.

Сприяння здоровому способу життя: Еколого-рекреаційні зони надають людям можливість відпочивати на природі, займатися фізичною активністю

на територіях з мінімальним впливом на навколишнє середовище. Це буде сприяти здоровому способу життя, психоемоційному благополуччю.

Залучення громадськості та місцевих громад. Створення таких зон може залучити громадські організації, місцевих жителів та інших зацікавлених сторін до участі в управлінні та догляді за цими зонами. Це може підвищити відповідальність і допомогти у збереженні природи та стимулювати запровадження нових екологічних ініціатив на інших територіях України.

Розширення можливостей для наукових досліджень: Еколого-рекреаційні зони можуть стати платформою для проведення наукових досліджень, пов'язаних з взаємодією людини та природи, включаючи вивчення впливу рекреаційних дій на екосистеми.

Внаслідок бойових дій на території нашої країни значної шкоди було завдано і природоохоронним територіям.

Вплив військових конфліктів на наші екологічні системи є дуже складним і включає в себе різні аспекти. Один із найбільш видимих і руйнівних наслідків цього впливу - це розповсюдження пожеж у природних ландшафтах, що спричиняються вибухами боєприпасів під час сухої погоди. За даними

Регіонального Східноєвропейського центру моніторингу пожеж, до середини осені 2022 року такі пожежі охопили приблизно 2,4 мільйони гектарів території, включаючи 330 тисяч гектарів лісових ресурсів. Зазначені пожежі серйозно пошкодили національні природні парки, такі як "Кремінські ліси", "Святі гори", "Білобережжя Святослава", а також природний заповідник Чорнобильської біосферної зони.

Загалом, вплив військових дій на об'єкти природно-заповідного фонду майже не відрізняється від впливу на аналогічні природні екосистеми, які не мають охоронного статусу. Виняток становлять об'єкти, що мають власні адміністрації, які не можуть повноцінно функціонувати в умовах військових дій або окупації. Наслідки військових конфліктів або окупації відчували 17 з 55 національних природних парків України, 10 з 19 природних заповідників та 3 з 5 біосферних заповідників. У зв'язку з неможливістю виконання своїх

обов'язків працівниками служби державної охорони природних заповідників більшість цих територій стали схильні до браконьєрства, яке здійснюють місцеві жителі та окупанти.

Так, останнім часом стали відомі випадки браконьєрства на території Азово-Сиваського національного природного парку, зокрема на його найбільшому острові, Бірючому. Ця місцевість є домівкою для значної кількості диких копитних тварин. Російські окупаційні війська активно займаються браконьєрством, завдаючи серйозної шкоди природному середовищу парку. Крім того, національний природний парк страждає від руху важкої військової техніки і мінування його території та акваторії.

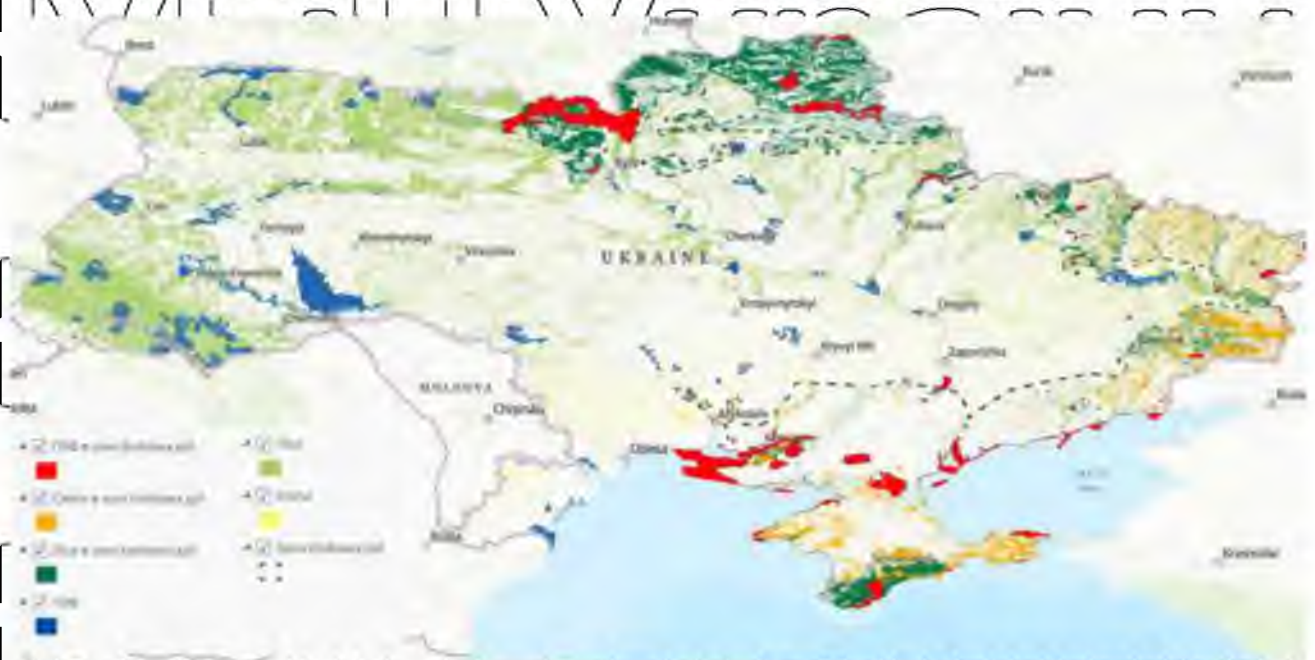

Рисунок 5 - Візуалізація постраждалих природних територій, внаслідок військового вторгнення за даними ГО "Українська природоохоронна група"

У результаті вторгнення, природна спадщина нашої країни зазнає серйозних втрат. При цьому, понад 200 територій в рамках Смарагдової мережі з обсягом приблизно 2,9 мільйона гектарів перебувають під загрозою повного знищення. Смарагдова мережа представляє собою систему охоронних природних територій, створену для збереження видів та природних середовищ, які потребують спеціального захисту на європейському рівні, але розташовані в країнах, які не є членами Європейського Союзу. Ці місця становлять життєвий простір для тисяч видів рослин і тварин, і відіграють

важливу роль в збереженні біорізноманіття та стійкості клімату. Важливо відзначити, що Смарагдова мережа є останнім прихистком для численних видів тварин, таких як бурий ведмідь, чорний лелека, рись, орлан-білохвіст та інші.

Дивлячись на ці фактори пропонується на території природоохоронних зон які постраждали в наслідок бойових дій ввести зону відновлення. В цій зоні після завершення бойових дій потрібно проводити заходи які будуть сприяти відновленню біорізноманіття. Після відновлення цих територій вони

будуть переведені в зони суворої охорони доступ до яких буде виключно у наукових співробітників які зможуть вести там спостереження за подальшим відновленням та збільшенням біорізноманіття.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 3. Прикладні аспекти та перспективи удосконалення зонування природоохоронних територій (на прикладі НПП «Голосіївський»)

3.1 Загальна інформація про НПП «Голосіївський»

Національний природний парк «Голосіївський» є унікальним об'єктом природоохоронної ініціативи в Україні та одним з кількох подібних парків у всьому світі, розташованих в межах великих міських агломерацій. Цей парк був створений Указом Президента України № 794 від 27 серпня 2007 року і розташований на території 4525,53 гектарів в межах Голосіївського району міста Києва.

Головною метою існування Національного природного парку «Голосіївський» є збереження, відновлення та раціональне використання унікальних природних комплексів та об'єктів Лісостепу та Київського Полісся. Ці природні ресурси мають велике значення для збереження біорізноманіття, наукових досліджень, збереження культурної спадщини, естетичного задоволення, рекреації та здоров'я мешканців міста Києва. Крім того, парк спрямовує свої зусилля на поліпшення екологічної ситуації в самому місті.

Згідно з Указом Президента України від 1 травня 2014 року № 446/2014, територія парку була розширена до 6462,62 гектарів за рахунок земель Комунального підприємства «Святошинське лісопаркове господарство», при цьому не було вилучено земель у їх теперішніх користувачів.

Загальна площа Парку становить 10 988,14 гектарів. З цієї загальної площі, 1 888,18 гектарів земель надаються Адміністрації Парку в постійне користування (згідно з Рішенням Київради від 26 січня 2012 року № 69/7406),

і 9 099,96 гектарів земельні ділянки, які входять до складу Парку без вилучення, зокрема:

- 134,74 гектари призначені для комунального підприємства, яке займається утриманням зелених насаджень у Голосіївському районі міста

Києва;

- 90,28 гектарів належать Інституту зоології імені І.І. Шмальгаузена НАН України;

- 15,00 гектарів використовуються Національним університетом біоресурсів і природокористування України;

- 2 397,32 гектари належать комунальному підприємству "Лісопаркове господарство "Конча-Заспа" Київського комунального об'єднання зеленого будівництва та експлуатації зелених насаджень міста "Київзеленбуд";

- 6 462,62 гектари належать комунальному підприємству "Святошинське лісопаркове господарство" Київського комунального об'єднання зеленого будівництва та експлуатації зелених насаджень міста "Київзеленбуд".

Щодо територіальної конфігурації Парку, він складається з кількох відокремлених масивів:

- Голосіївський ліс (у спільній території з Голосіївським парком ім. М.Т. Рильського) розташований у центральній частині Парку. Він межує на заході

з житловими районами Мишоловка, Китаїв, Корчувате, на північному заході –

з Голосіївським проспектом, на сході – з Національним Експоцентром

України, а на півдні – з Музеєм народної архітектури і побуту України.

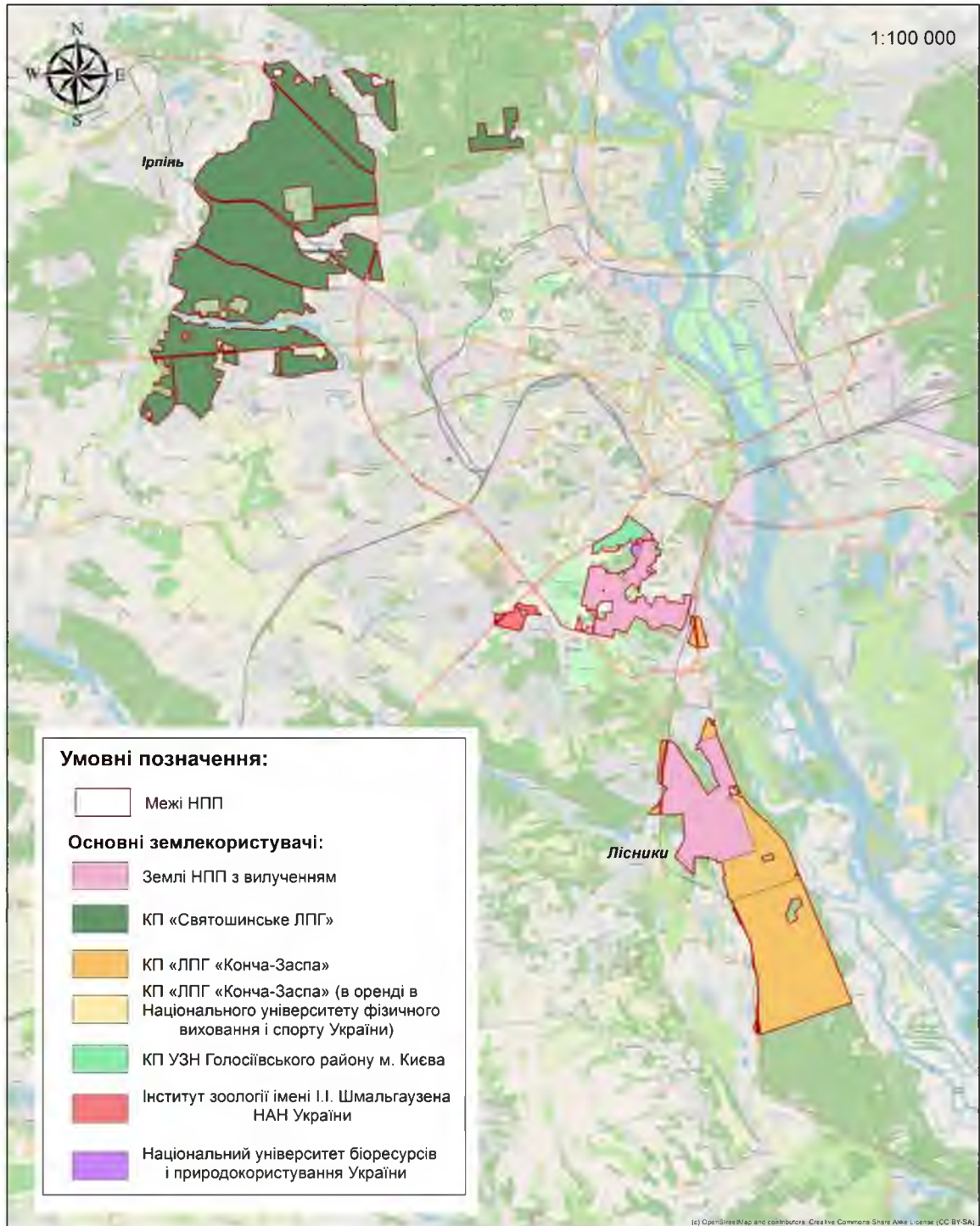
Урочище "Теремки" розташоване між проспектом Глушкова, вулицею Заболотного і селом Новосілки. З південного заходу, це урочище межує з сільськогосподарськими землями.

- Урочище "Бичок" розташоване як на сході, так і на заході від Столичного шосе, південніше мікрорайону Корчувате.

- Південна частина Парку (урочище "Лісники" та землі на південь від мікрорайону Конча-Заспа) межує зі сходу зі Столичним шосе та автотрасою Київ-Українка-Обухів. На півдні та в західній частині, межа ділянки проходить по межі міста Києва, пролягаючи через хутір Мриги (не включаючи), і на півночі межує з землями колишнього села Чапаївка.

- Святошинсько-Біличанський масив, це північна частина Парку. Зі сходу межує з мікрорайонами міста Києва (Біличі, Новобіличі, Берковець); в

центральної частині розташоване селище Коцюбинське; на заході межа лісів проходить по заповірі річки Ірпінь, в межах якої розташовані місто Ірпінь та село Романівка.

Карта 2. Карта земельних ділянок, що надані НПП «Голосіївський» в постійне користування, і ввійшли до його складу без вилучення у землекористувачів та землевласників

Рисunek 6) - Територія НПП "Голосіївський" (взята з проекту організації території національного природного парку «Голосіївський», охорони, відтворення та рекреаційно-використання його природних комплексів і об'єктів)

НПП "Голосіївський" перебуває в підпорядкуванні Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України.

Згідно з Законом України "Про природно-заповідний фонд України", національні природні парки мають загальнодержавне значення і виконують різні функції, включаючи природоохоронні, рекреаційні, культурно-освітні та науково-дослідні завдання. Вони створюються для збереження, відтворення та ефективного використання природних комплексів і об'єктів, які мають особливу природоохоронну, оздоровчу, історико-культурну, наукову, освітню та естетичну цінність.

Основні завдання національних природних парків включають збереження цінних природних та історико-культурних комплексів і об'єктів, створення умов для організованого туризму, відпочинку та рекреації в природних умовах з дотриманням режиму охорони заповідних природних комплексів і об'єктів, проведення наукових досліджень природних комплексів та їх змін в умовах рекреаційного використання, розробка наукових рекомендацій з питань охорони навколишнього природного середовища та ефективного використання природних ресурсів, а також проведення екологічної освітньо-виховної роботи.

Довгостроковими цілями охорони, відтворення та рекреаційного використання природних комплексів і об'єктів Парку є наступне:

- Збереження та відтворення цінних природних та історико-культурних комплексів та природних об'єктів, розташованих у північній частині Лісостепу та Київському Поліссі. Ця мета включає в себе підтримання та забезпечення екологічної природної рівноваги в даному регіоні.

- Створення необхідних умов для організованого туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах, при цьому дотримання режиму охорони заповідних комплексів та об'єктів є обов'язковим.

- Організація та проведення наукових досліджень, включаючи вивчення природних комплексів та їх змін в умовах рекреаційного використання,

розроблення та впровадження наукових рекомендацій з питань охорони навколишнього природного середовища. Крім цього, в шлях досягнення цієї мети важливі такі завдання як відтворення окремих видів флори та фауни, відновлення порушених екосистем, управління та ефективне використання природних ресурсів, а також організація та проведення моніторингу ландшафтного та біологічного різноманіття.

Ці цілі спрямовані на збалансований розвиток території парку, забезпечення охорони природних цінностей і популяризацію екологічного туризму, дотримання екологічних норм і збереження природного різноманіття даного регіону.

Природа Національного природного парку "Голосіївський" вражає своєю різноманітністю тваринного світу. На території парку зареєстровано не менше 192 види хребетних тварин, які включають в себе 21 вид риб, 11 видів земноводних, 7 видів плазунів, 108 видів птахів і 45 видів ссавців. Крім цього, безліч безхребетних тварин населяє цей унікальний природний комплекс, серед яких зустрічаються 33 види моллюсків, 17 видів галових кліщів і навіть 506 видів комах.

Зауважено, що серед цих представників фауни не менше 150 видів хребетних тварин і 27 видів комах мають статуси охорони на міжнародному, державному або регіональному рівнях. До числа видів, які занесені до Червоної книги МСОП, входять 9 видів, зокрема 4 види хребетних і 5 видів комах. При цьому 14 видів зустрічаються в Європейському Червоному списку, включаючи 4 види хребетних і 10 видів комах. До Червоної книги України занесено 36 видів, включаючи 20 видів хребетних і 16 видів комах. Крім того, 154 види внесені до Бернської конвенції, включаючи 149 видів хребетних і 5 видів комах. До Боннської конвенції включено 47 видів хребетних, а до Вашингтонської конвенції - 11 видів. Також, 2 види комах занесено до Червоної книги денних метеликів Європи. Не менше 11 видів, серед яких 10 хребетних і 1 комаха, є регіонально рідкісними і підлягають охороні згідно з чинним переліком видів тварин, що охороняються на території міста Києва.

Лісостепова частина регіону включає в себе різні типи природних територій. До них належать ділянки листяних лісів, які можна знайти в таких місцях, як Голосіївський ліс разом із прилеглим Голосіївським парком ім.

Максима Рильського, а також урочища Теремки та Бичок. Ці місцевості вражають різноманіттям лісового покриву, де переважають листяні породи.

Окрім лісів, в цьому регіоні можна знайти надзаплавну терасу річки Дніпро, яка вкрита в основному сосновими і сосново-дубовими лісами. Це створює особливий мікроклімат та екосистему в цьому регіоні.

Лісо-болотний комплекс розташований в долині невеликої річки Віти, яка є притокою Дніпра. Це унікальна природна зона, де ліси та багато боліт створюють сприятливі умови для різних видів рослин і тварин.

Голосіївський ліс є особливим місцем в цьому регіоні. Це унікальний масив листяних лісів, головним чином дубово-грабових, розташований на пагорбах Київського лесового плато. Однією з основних пам'яток природи цього лісу є великі вікові дуби, які можна знайти у різних частинах урочища.

Деякі з цих дубів мають діаметр стовбура 4,5 метра і більше, і їх вік перевищує 400 років. Весною Голосіївський ліс вражає різнобарв'ям квітів, включаючи рідкісні види, такі як підсніжник білосніжний, рясти порожнистий, проміжний

та ущільнений, а також проліска дволиста. Цей ліс також є домом для численних видів флори та фауни, які включені до Червоної книги України, таких як коручка пурпурова, коручка морозниковидна, лілія лісова та інші.

НУБІП України

НУБІП України

Рисунок 7 - Природа Голосіївського парку (взято з сайту НПП «Голосіївський»)

Природні умови та видовий склад урочища "Теремки" схожі на ті, що характерні для Голосіївського лісу, хоча воно розташоване на рівнинній частині Київського плато. Як і Голосіївський ліс, це урочище оточене забудовами. Урочище "Теремки" відзначається наявністю дубово-грабових лісів з великою кількістю черешні. В цих лісах можна знайти значні популяції видів, занесених до Червоної книги України, таких як лілія лісова та зозулині слізи яйцевидні. Іноді тут можна помітити сибірських півників та гніздівку звичайну.

Урочище "Бинок" представляє собою невелику ділянку в межах парку, де збереглася заплавна діброва з різнобарвним травостосом. В цьому діброві переважає дуб звичайний, деякі екземпляри якого мають вік кілька сотень років. Звичними рослинами на території є в'язи, а також чорна та біла тополі.

Лісо-болотний комплекс у долині річки Віта є однією з важко-доступних природних територій не тільки в Києві, але й в прилеглих районах. Ця

територія відрізняється численними рукавами річки Віти та затопленими ділянками вільхових лісів, де вздовж водотоків виділяються "острівці" листяних лісів. Значну площу займають ясенново-дубові та кленово-ясеново-дубові ліси зірочникові. Тут також зустрічаються лісові угруповання з цибулею ведмежою, які включені до Зеленої книги України.

Рисунок 8 - Екосистема в урочищі "Лісники" (взято з сайту ННП «Голоубівський»)

Територія Святошинсько-Біличанського масиву була включена до складу Парку у 2014 році і знаходиться в фізико-географічній області Київського Полісся в природній зоні мішаних лісів. На цій території переважають дубово-соснові ліси, але також поширені соснові ліси, які виявляють виражені поліські риси в порівнянні з іншими ділянками Парку. Особливість цього масиву полягає в наявності соснових лісів зелено мохового та чорницево-зеленомохового типів, де можна спостерігати ріст колючого шлангу.

Рисунок 9 - Світла вибравка, Гвоздишансько-Біличанський масив (зі збірки «Ліси України» (Голосіївський))

Ландшафтна рослинність, що окутує територію Національного Природного Парку "Голосіївський," становить невеликі області. У межах лісостепової частини парку, яка включає тераси річки Дніпро та долину річки Віта поблизу Конча-Застви, а також Київське лісове плато в Голосіїві, можна виявити невеликі луки в заплаві Віти та на "післялісових" галявинах в урочищі Теремки.

НУБІП України

НУБІП України

Рисунок 10 – Справжня лука в улоговині озера Шапарня (знято в селі ІІІІ в / Іло-Іаськміє)

Луки, які ростуть в улоговині озера Шапарня, не займають великі площі, але відіграють значущу роль у збереженні різноманітності фітоценозів в цьому парку. Ці луки переважно є торф'янистими і мають різну вологість та рослинний склад. На вище розташованих ділянках, де основним домінантом є щучка дерниста, можна знайти значну кількість інших лучних рослин, таких як лисохвіст лучний, тонконіг лучний, костриця лучна, костриця східна, трясучка середня і інші види лучного рослинного покриву.

Лучні угіддя в північній частині Національного Природного Парку "Голосівський" зазвичай розташовані в долині річки Любка, і часто утворюють складні ландшафти разом з болотними угіддями. На цих теренах ростуть переважно дрібно осокові болотні луки. У цих унікальних ценозах можна також знайти рідкісні види, такі як родовик лікарський, тирлич звичайний, і цінну лікарську рослину синюху голубу. З метою збереження цих

цінних природних угідь і місцезростань рідкісних видів здійснюється постійний моніторинг.

Територія національного природного парку "Голосіївський" входить у басейн річки Дніпро.

Гідрографічну структуру національного природного парку складають переважно малі річки, як-от річка Віта, а також річки, що входять до басейну річки Ірпінь, такі як Нивка, Любка, і Костурка. В лісах Голосіївського парку імені Максима Рильського можна знайти струмки із каскадами ставків, такі як

Горіхуватський, Голосіївський і Китаївський. Горіхуватський каскад має п'ять ставків, при цьому перший ставок на заході є найменшим, а три наступні ставки мають площу приблизно 1 гектар. Найбільший ставок, площею 2,3 гектари, розташований біля Голосіївської площі. На одному з цих ставків

зростає вид з Червоної книги України - водяний горіх плаваючий. Крім того, на цій водоймі можна знайти два угруповання, які також зазначені у Зеленій книзі України - релічки жовті та водяний горіх плаваючий. На берегах Горіхуватського водогоку можна знайти ще одне угруповання з Зеленої книги України - стрілолист стрілолистого.

Рисунок 11 - Озеро Шапарня (світло з сайту ФНП «Голосіївський»)

Каскад Дідорівський складається з 5 ставків і розташований в центральній частині Голосіївського лісу. Перший ставок у цьому каскаді має назву Дідорівка і має площу 2,6 гектари. На території цього каскаду розташована рекреаційна зона Національного природного парку "Голосіївський". Три інших ставки розташовані нижче за течією струмка і розділені лише дамбами.

Нижче за течією Дідорівського струмка є ще один ставок на межі Голосіївського лісу з малоповерховою забудовою. Поблизу одного зі ставків каскаду, Мітькиного, розташоване джерело, яке оголошено гідрологічною пам'яткою природи місцевого значення, відоме як Святе цілюще джерело. Біля нього обладнана купальня, популярна серед любителів фізкультури, а також серед маломників Свято-Покровського монастиря.

Каскад Китаївський знаходиться в східній частині Голосіївського лісу. На північ від каскаду розташована територія Свято-Троїцького монастиря. Площа ставків Китаївського каскаду коливається від 1 до 1,6 гектарів. Верхнє озеро-став оголошено гідрологічною пам'яткою природи місцевого значення. Найбільша річка в південній частині національного природного парку - річка Віта. Її довжина становить близько 14 кілометрів, і вона впадає в річку Дніпро поблизу Жукова острова. Разом із струмком Віта (або Сіверка), довжина річки

складає близько 30 кілометрів. Басейн річки Віта має найбільшу площу серед малих річок Києва, таких як Нивка, Марниця, Горенка та інші, і становить 244 квадратних кілометри. У басейні річки Віта розташовується найбільше водойму національного парку - озеро Шапарня, яке має напівштучне походження і площу близько 30 гектарів. Заболочений басейн річки Віта та озеро Шапарня, що розташовані в межах урочища Лісники, є одними з найцінніших наукових та природоохоронних об'єктів національного парку.

Крім цього, через територію національного парку протікають малі річки, такі як Любка, Нивка, які впадають в річку Ірпінь, а також річка Котурка, яка є притокою річки Горенка. У 60-70-х роках ХХ століття на цих річках були створені каскади ставків.

Рисунок 17 - Ізображення Кіото-Сьїмі-сью (взято з сайту ЮНЕСКО «Холосіївський»)

Одним з напрямків діяльності парку є рекреаційна діяльність.

Організація відпочинку в межах Парку передбачає виділення зон для регульованої та стаціонарної рекреації, а також визначення відповідної господарської зони відповідно до чинного законодавства. У своїй діяльності відділ рекреації керується Конституцією України, законами України, актами Президента України та кабінету Міністрів України, а також Законами України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про природно-заповідний фонд України», Положенням про національний природний парк «Голосіївський» і Положеннями щодо відділу рекреації, а також іншими відповідними нормативними актами і рекомендаціями.

Одним з ключових завдань національного природного парку є створення умов для організованого туризму, відпочинку, оздоровлення та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з дотриманням режиму охорони

заповідних природних комплексів. Основні напрями рекреаційної діяльності на території Парку включають:

- Створення сприятливих умов для організованого та ефективного туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах, з урахуванням режиму охорони природних комплексів та об'єктів.

- Обґрунтування та визначення допустимого рівня антропогенного впливу, включаючи вплив рекреаційної діяльності, на територію, природні комплекси та об'єкти Парку.

- Організація рекламно-видавничої та інформаційної діяльності та екологічної просвіти серед відпочиваючих та туристів на території Парку.

- Підтримка формування у відвідувачів та місцевого населення екологічної культури та бережливого, гуманного ставлення до національного природного надбання.

Екологічна діяльність, в межах Національного природного парку "Голосіївський", відповідає вимогам Положення про екологічну освітньо-виховну діяльність у натуральних природних об'єктах, яке було схвалено Міністерством природних ресурсів України 26 жовтня 2015 року під номером 399 та зареєстроване в Міністерстві юстиції України 11 листопада 2015 року під номером 1414/27859.

В області екологічної освітньо-виховної роботи парк взаємодіє з різними соціальними групами, підприємствами, установами, організаціями усіх форм власності, органами державної влади та місцевого самоврядування, а також громадськими та міжнародними організаціями. Зокрема, основні напрямки діяльності парку в сфері екологічної освіти включають такі аспекти:

- Проведення освітньо-виховної роботи, спрямованої на усвідомлення необхідності збереження природних та історико-культурних цінностей на території парку та в Україні загалом.

- Поширення інформації серед громадян про законодавство України, міжнародні конвенції та угоди, які стосуються охорони природи.

НУБІП України

- Забезпечення доступу громадян до публічної інформації про діяльність парку
- Формування наукових знань, переконань та поглядів, які сприяють відповідальному ставленню до навколишнього природного середовища та природоохоронних об'єктів.

НУБІП України

Для досягнення цих цілей, Національний природний парк "Голосіївський" використовує різні методи та засоби, такі як:

- Розробка та реалізація спеціалізованих екологічних освітньо-виховних програм, призначених для різних аудиторій.

НУБІП України

- Присутність парку в електронному інформаційному просторі шляхом створення та підтримки веб-порталу парку
- Створення та управління екологічними освітньо-виховними центрами, музеями природи, візит-центрами, постійними та мобільними виставками та стендами.

НУБІП України

- Організація екологічних освітньо-виховних екскурсій в спеціально облаштованих еколого-освітніх стежках.
- Співпраця з громадськими екологічними організаціями, сприяння волонтерській діяльності та підтримка створення громадських природоохоронних ініціатив.

НУБІП України

- Проведення масових природоохоронних та екологічних освітньо-виховних заходів, таких як конференції, форуми, семінари, навчальні тренінги, круглі столи, тематичні вечори, фестивалі, вікторини, олімпіади, екологічні ігри, конкурси, екскурсії, акції та інші заходи з участю громадськості, учнів та студентів.

НУБІП України

3.2 Структура функціонального зонування парку

Зонування території Парку виконується з метою ефективного досягнення головних цілей Парку, включаючи:

- Збереження цінних природних та історико-культурних об'єктів і комплексів.

- Створення умов для організованого туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах, з дотриманням режиму охорони заповідних природних об'єктів та комплексів.

- Проведення наукових досліджень природних комплексів та їх змін в умовах рекреаційного використання, а також розробка наукових рекомендацій щодо охорони навколишнього природного середовища та ефективного використання природних ресурсів.

- Проведення екологічної освітньо-виховної роботи.

На території Парку згідно із законодавством визначаються такі зони:

1. Заповідна зона.
2. Зона регульованої рекреації.
3. Зона стаціонарної рекреації.
4. Господарська зона.

Можна розглядати функціональне зонування території природно-заповідного фонду як форму цільової організації цієї території. Сама схема функціонального зонування території Парку відображає просторову різницю

в функціях, які має виконувати ця територія. На цій схемі виділяються різні

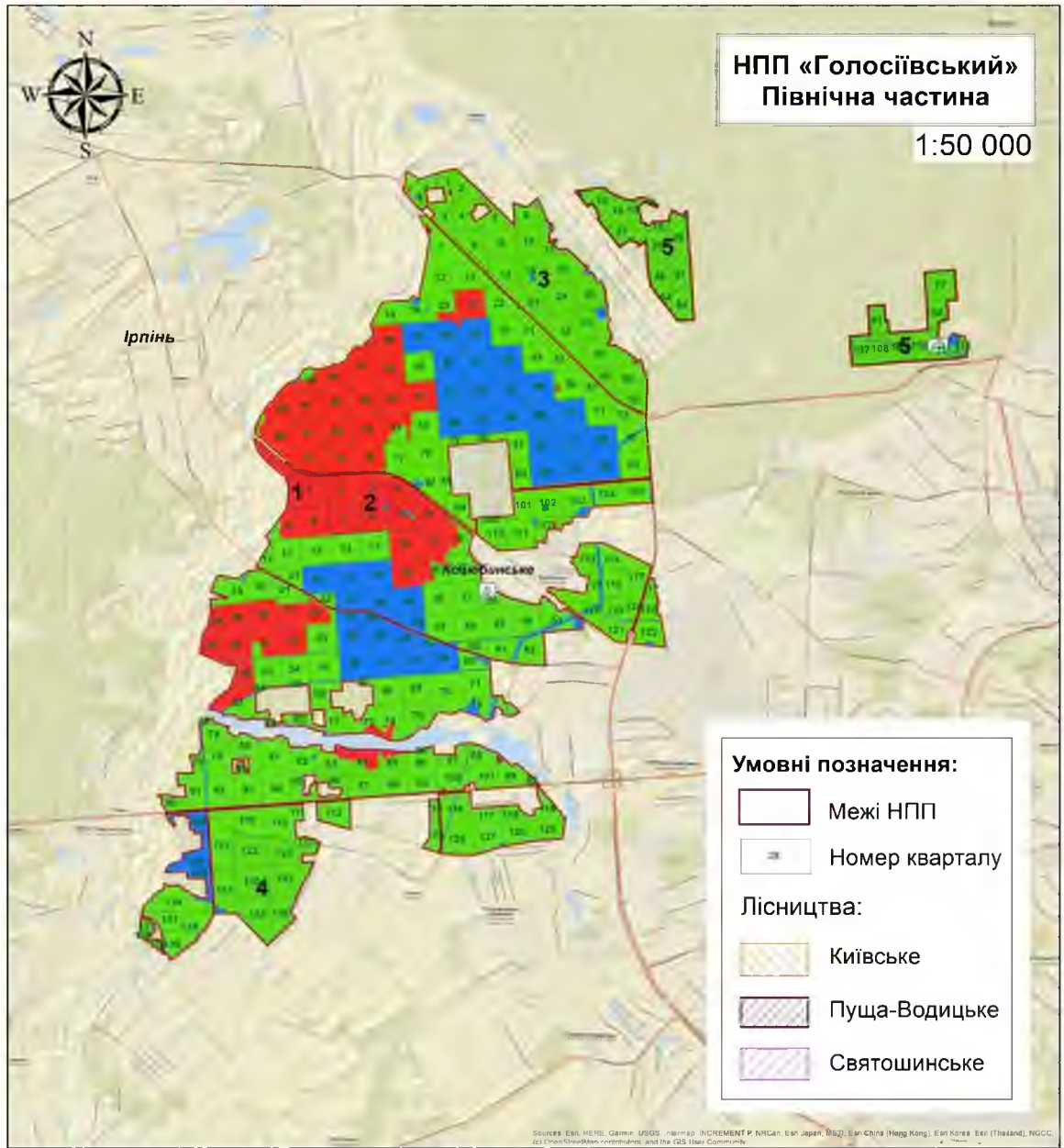
функціональні зони, які відрізняються за своїми завданнями та цілями

охорони, і, відповідно, за режимами охорони та формами практичної діяльності, які в них реалізуються. Таким чином, функціональне зонування

може бути розглянуто як цільова просторово-функціональна модель

охоронної території, і практична діяльність, яка проводиться на цій території

та різноманітна в залежності від виділених функціональних зон, може бути розглянута як засіб реалізації цієї моделі.

- Заповідна зона
- Зона регульованої рекреації
- Господарська зона

Об'єкти ПЗФ:

- 1 - Ботанічна пам'ятка природи загальнодержавного значення «Романівське болото»
- 2 - Загальнозоологічний заказник місцевого значення «Річка Любка»
- 3 - Ландшафтний заказник місцевого значення «Пуца-Водиця»
- 4 - Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення «Святошинський лісопарк»
- 5 - Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення «Пуца-Водицький лісопарк»
- Пам'ятка природи місцевого значення «Колекція лісовода Вінтера»
- Пам'ятка природи місцевого значення «Квіткова гірка»

Рисунок 13 - Карта функціонального зонування Північної частини НПП "Голосіївський" (взято з проєкта організації території національного природного парку «Голосіївський», охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних цінностей і об'єктів)

НУБІП України

НУБІП України

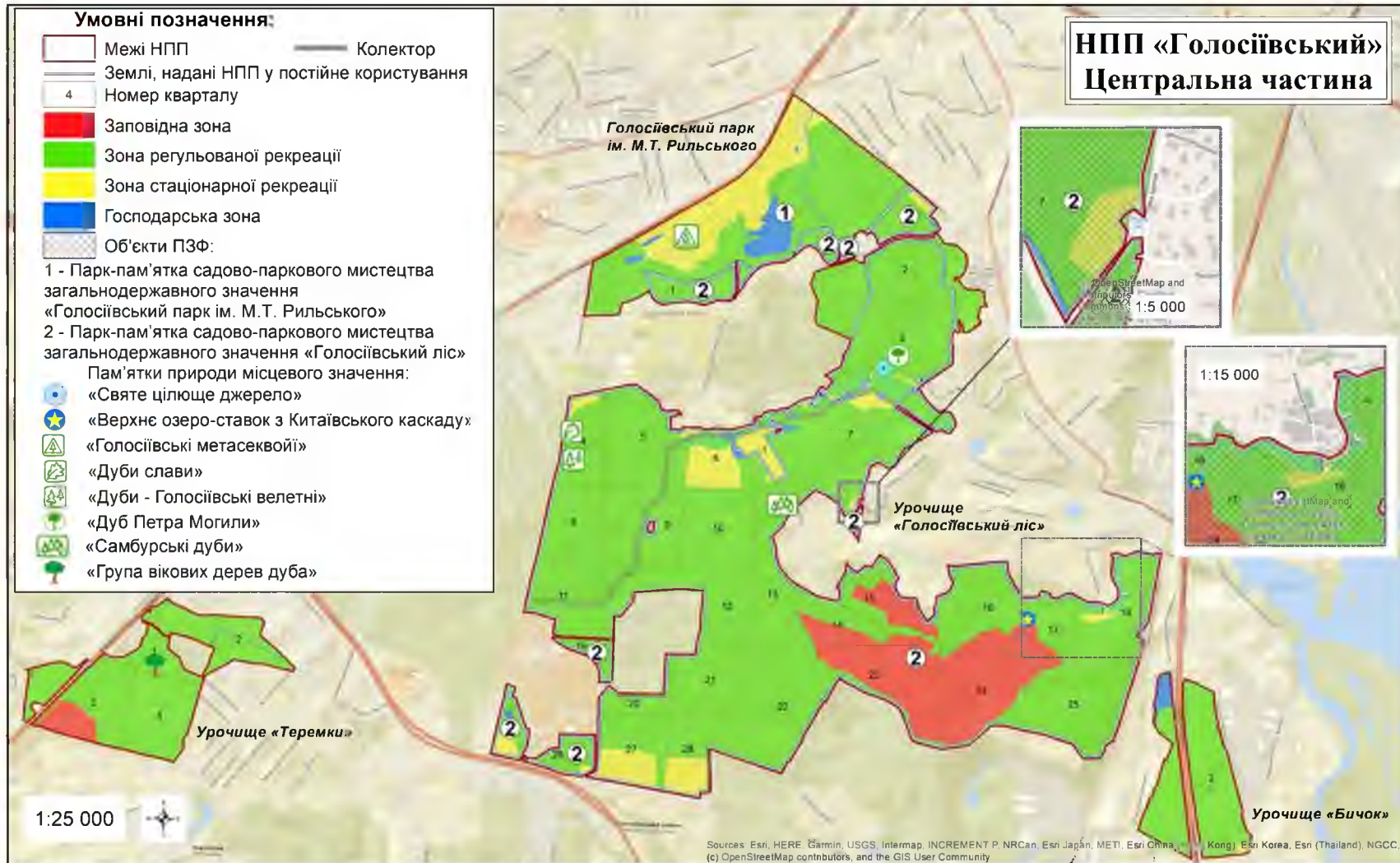
НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Рисунки 14 Карта функціонального зонування Центральної частини НПП «Голосіївський»

Головна з проєкту «Проєкція територіальних функціональних зон природно-заповідної території, екосистемної мережі та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів»

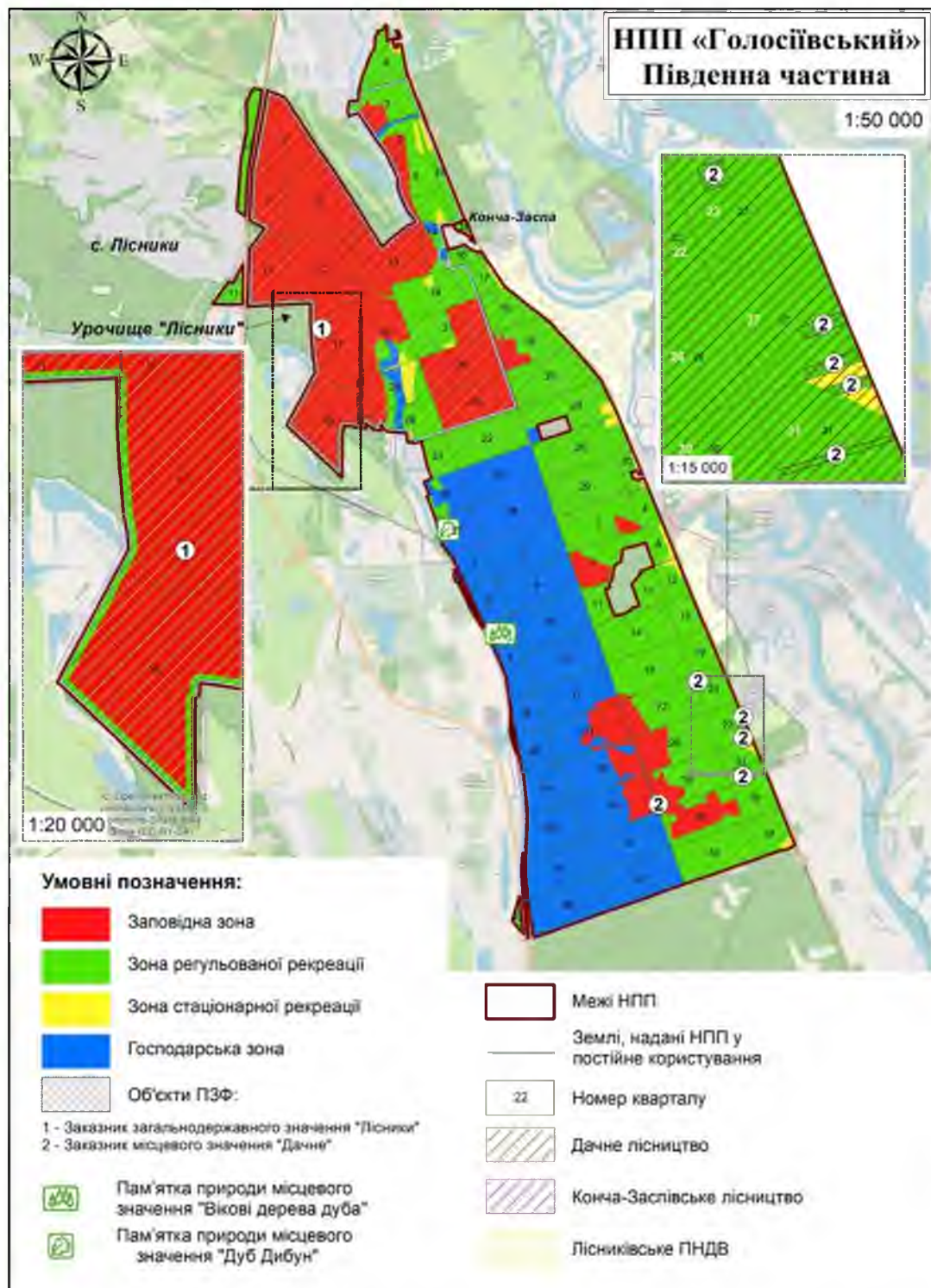

Рисунок 15 - Карта функціонального зонування Південної частини НПП "Голосіївський" (взято з проєкту організації території національного природного парку «Голосіївський», охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів)

Заповідна зона створюється з метою тривалого збереження природних екосистем з найменшим втручанням у природні процеси. Вона має включати найцінніші та менше змінені природні середовища, які мають важливе наукове та природоохоронне значення. Режим заповідної зони повинен відповідати

стандартам, встановленим для природних заповідників. Тут можуть бути

виділені ділянки для проведення реконструкцій на територіях з пошкодженими природними комплексами і вжиття заходів для запобігання змінам у природних комплексах через вплив людей. Заповідна зона Парку

включає наявні об'єкти і території природно-заповідного фонду, а також

ділянки з найменшими втручанням в екосистему, великим біорізноманіттям видів і природних комплексів, наявністю видів, включених до Червоної книги України, рідкісні або типові ландшафти.

Зона регульованої рекреації включає природні території, які мають значення для рекреації, еколого-освітньої діяльності, культурного розвитку і наукового пізнання. Вона також створюється для виконання функцій буфера

між іншими зонами в заповіднику. В цій зоні проводиться короткостроковий відпочинок і відновлення здоров'я населення, екскурсійно-пізнавальна рекреаційно-туристична діяльність, прокладання туристичних маршрутів і

екологічних стежок, організація оглядових площадок. Короткострокові туристичні стоянки і розпалювання вогнища допускаються лише в спеціально відведених місцях.

Зона стаціонарної рекреації призначена для тривалого та масового відпочинку. Ця зона має мати зручний доступ для транспорту і пішоходів,

розвинуту рекреаційну інфраструктуру, таку як візит-центри, лікувально-оздоровчі заклади, місця для відпочинку, торгівлі та культурних заходів, тощо.

Крім того, вона повинна бути віддаленою від особливо цінних природних екосистем. Тут також можуть розташовуватися об'єкти історико-культурної

спадщини та рекреаційно-туристичні будівництва, які передбачені на перспективу

Господарська зона створюється, в першу чергу, для задоволення потреб адміністрації національного природного парку і з метою сталого природокористування з якомога меншим впливом на природні екосистеми та процеси. До господарської зони також включаються землі, які знаходяться в охоронних зонах важливих джерел водопостачання, а також на землях з газопроводами, компресорними станціями, газорозподільними станціями, лініями електропередачі, нафтопродуктопроводами та іншими інфраструктурними об'єктами. Крім того, до господарської зони можуть включатися землі, які використовуються іншими суб'єктами господарювання.

Заповідна територія охоплює приблизно 20,4% загальної площі парку "Голосіївський" і включає понад 10 різних ділянок, які представляють всі регіони парку. Три з цих ділянок розташовані в центральній частині парку, шість - на південі і шість - на півночі.

Заповідна зона в центральній частині парку є найменшою за площею і піддається найбільшому антропогенному впливу, оскільки оточена міським середовищем з усіх сторін.

До зони стаціонарної рекреації це приблизно 1,3% території, включаються туристичні та лікувальні комплекси, а також місця, призначені для масового та тривалого відпочинку і подібних цілей.

Зона стаціонарної рекреації охоплює ділянки які, в основному, вже використовувалися для рекреаційних цілей до утворення НПП і не межують з природними комплексами, які мають велике значення для науки та охорони природи.

Зона регульованої рекреації охоплює найбільшу площу всередині парку, а саме приблизно 58,6% його території. Ця зона включає в себе більшу частину Голосіївського лісу, практично усю територію урочища Теремки та Бичок, а також значні площі в південній та північній частинах парку. В межах цієї зони розташовані найзручніші місця для прогулянок, відпочинку, організованого короткострокового відпочинку в облаштованих місцях, оглядових

майданчиках, а також створені мережі для еколого-пізнавальних, туристичних та рекреаційно-оздоровчих маршрутів.

Господарська зона парку становить приблизно 19,7% його території і включає в себе різноманітні господарські об'єкти, які призначені для лісогосподарської, промислової (переважно транспортної), комунально-побутової, адміністративної, господарської та наукової діяльності.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Таблиця 2 / Розподіл площі Парку за функціональними зонами для користування (дані тільки з простих органічних територій національного природного парку «Голосіївський», охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів / об'єктів)

Назви землекористувачів / землевласників	Разом	Заповідна		Регульованої рекреації		Стаціонарної рекреації		Господарська		
		га	%	га	%	га	%	га	%	
Землі, які надані в постійне користування Парку	1888,18	868,82	7,9	911,12	8,3	68,94	0,6	39,3	0,4	
Землі, які входять в Парк без вилучення їх у землекористувачів, землевласників										
Інститут зоології імені І.І. Шмальгаузена НАН України	90,28	7,21	0,1	82,61	0,8			0,46	0,004	
КП «Святошинське ЛПГ»	6462,62	1184,9	10,7	4164,02	37,9			1113,7	10,1	
КП ЛПГ «Копча-Заспа»	2397,32	185,4	1,7	1187,12	11,1	27,1	0,3	997,7	9,1	
КП УЗН Голосіївського району м. Києва	134,74	-	-	81,03	0,7	42,96	0,4	10,75	0,1	
НУБіП	15,00			15,00	0,1					
Загалом по Парку	10988,14	2246,33	20,4	6440,9	58,6	139,0	1,3	2161,91	19,7	

3.3 Пропозиції щодо НПП «Голосіївський»

Пропозиції для удосконалення національного природного парку «Голосіївський» випливають із загальних рекомендацій, а саме поступове збільшення зони суворої охорони до 75% від загальної площі та зменшення площі відведеної під господарську зону.

Також пропонується розширити існуючу територію парку з метою розширення площі території Парку і покращення умов для збереження природних та культурних цінностей, запропоновано включити до складу Парку цінні прилеглі угіддя, які раніше не були враховані у складі Парку, включаючи території біля залізниці в напрямку сіл Лісники, Ходосіївка та Підгірці, а також земельні ділянки з запасу, які мають велике наукове та природоохоронне значення.

Також передбачено включення до території Парку раніше не врахованих цінних ділянок, які розташовані у межах РЛП "Голосіївський" (урочища "Церковщина", "Феофанія", "Срякове", "Покал"), РЛП "Ліса Гора", РЛП "Дніпровські острови", а також у Святоцинсько-Бличанському масиві, зокрема лісового заказника місцевого значення "Межигірсько-Пуща-Водицький", долин річок Нивка, Горенка та частково заплави річки Ірпінь. Це сприятиме значному підвищенню репрезентативності природних комплексів та біорізноманіття на території Парку.

Крім того, розглядається можливість включення до складу Національного Природного Парку ділянок, що межують, історичні місцевості Китаїв, Самбурки та Болгарське, а також територію Національного музею архітектури та побуту України. Крім природоохоронного аспекту, ці території мають велике історико-культурне значення та потребують збереження історичних ландшафтів.

Рисунок 19 - Територія Національного музею архітектури та побуту України (взято з сайту [11] «Одосітєвська(а)»)

Враховуючи потреби у розвитку інфраструктури Парку, розглядається можливість включення до складу Національного Природного Парку ділянок, які підходять для розміщення інфраструктурних об'єктів. Під ці потреби можна розглядати включення до парку територію Національного комплексу «Експоцентр Україна» без вилучення цієї території. Це забезпечить збереження цієї території під управлінням адміністрації парку.

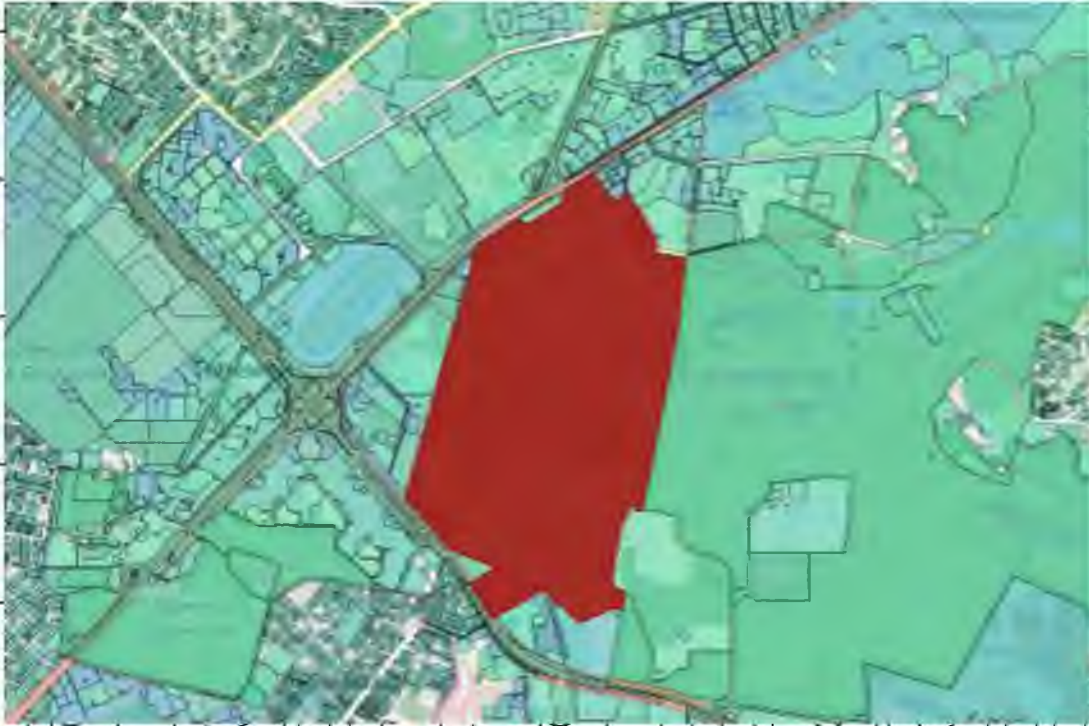

Рисунок 17 - Територія Національного комплексу "Екскоентр Україна" яку пропонується включити до території НАА "Галисiївський"

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

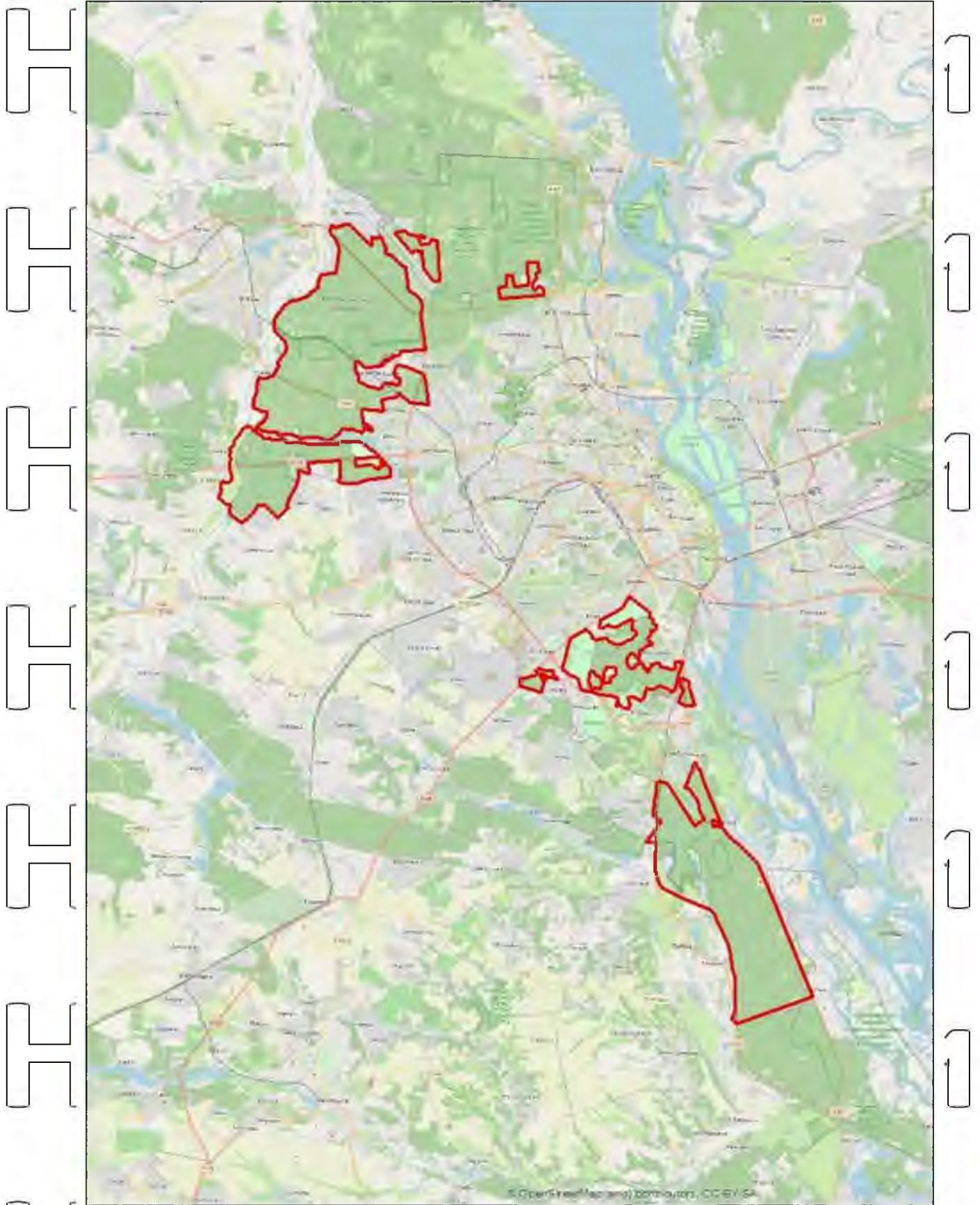

Рисунок 18 - Межа ВНУ "Тернопільський" після виключення нових територій

НУБІП України

ВИСНОВКИ

В процесі виконання магістерської роботи було вивчено літературні джерела, нормативно-правову базу та сучасний стан функціонального зонування природоохоронних територій. Проаналізувавши ці дані були зроблені такі висновки:

- Нормативно-правова база потребує подальшого вдосконалення та гармонізації. Законодавство, що регулює цю сферу, містить різні норми та положення, які потребують уточнень та уніфікації для забезпечення ефективного здійснення зонування.

- Процес зонування природоохоронних територій в Україні вимагає більшої уваги до науково-методичного супроводу та створення єдиної методики зонування, що враховувала б сучасні вимоги сталого розвитку та збереження біорізноманіття.

- Важливим кроком в розвитку системи зонування є залучення зацікавлених сторін, включаючи громадські організації, місцеві влади, та науковців, до процесу прийняття рішень. Це сприятиме більш ефективному врахуванню місцевих особливостей та інтересів.

- Незважаючи на існуючі проблеми, Україна має значний потенціал для розвитку природоохоронних заходів та зонування. Робота з природоохоронними територіями відіграє важливу роль у збереженні природних ресурсів та вирішенні екологічних проблем.

Результатом магістерського дослідження є рекомендації для удосконалення функціонального зонування природоохоронних територій, які допоможуть ефективніше зберігати біорізноманіття та зменшити антропогенний вплив на ці території

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1.	«Земельний довідник України 2020» – база даних про земельний фонд країни / AgroPolit. 2020. Режим доступу: https://agropolit.com/spetsproekty/705-zemelnyy-dovidnik-ukrayini--baza-danih-pro-zemelnyy-fond-krayini
2.	Про внесення змін до наказу Міністерства інфраструктури України від 02 липня 2018 року № 306 : Наказ М-ва інфраструктури України від 13.10.2021 р. № 555. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1564-21#Text . Драган О.І. Еколого-економічні проблеми розвитку України та шляхи їх вирішення / О.І. Драган // Економіка. Фінанси. Право. – №8. – 2005. – С. 3–6.
3.	Боклаг В.А. Зарубіжний досвід у сфері державного управління земельними ресурсами / В.А.Боклаг // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. -Харків: Магістр, 2011. - № 2. - С. 392-398.
4.	Скель Т. В. Обґрунтування теоретичних основ екологобезпечного використання земель. Економіка і організація управління. 2016. № 4(24). С. 171–178.
5.	Положення про Проект організації території біосферного заповідника та охорони його природних комплексів: Наказ М-ва екології та природ. ресурсів України від 21.08.2014 р. № 273. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1132-14#Text
6.	Herrera-Montes M. I. Protected area zoning as a strategy to preserve natural soundscapes, reduce anthropogenic noise intrusion, and conserve biodiversity. Tropical conservation science. 2018. Vol. 11. P. 194008291880434. Режим доступу: https://doi.org/10.1177/1940082918804344
7.	Geneletti D., van Duren I. Protected area zoning for conservation and use: a combination of spatial multicriteria and multiobjective evaluation. Landscape

	and urban planning, 2008. Vol. 85, no. 2. P. 97–110. URL: https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2007.10.004
8.	Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.06.1992 р. № 2456-XII : станом на 24 серп. 2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text
9.	Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» № 1264-XII від 25.06.1991 р. (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1264-12
10.	Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України – офіційний сайт. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України – офіційний сайт. Режим доступу: https://mep.gov.ua/
11.	ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНА СПРАВА Навчальний посібник. StudFiles. Режим доступу: https://studfile.net/preview/5472999/
12.	Бояр А.О. Економічний механізм природоохоронної діяльності в умовах переходу до сталого розвитку // Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції. Серія: “Природокористування та ресурсозбереження”. Зб. наук. праць. – Вип.4. – №4. – Луцьк: “Надстир’я”, 2000. – С. 97–104.
13.	Всеєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття. – Київ, 1998. – 52 с.
14.	Кобеньок Г. В. Збереження біорізноманіття, створення екомережі та інтегроване управління річковими басейнами : посібник для вчителів і громадських природоохоронних організацій / Кобеньок Г. В., Загорко О. П., Марушевський Г. Б. – Київ : Wetlands International Black Sea Programme, 2008. – 200 с.
15.	Концептуальні основи формування національної екомережі України / Тканов А., Іваненко І. // Рідна природа. – 2000. – № 2. – С. 50–55.

16. Методичні рекомендації щодо розроблення регіональних та місцевих схем екомережі. – [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://nikportal.net/story.php?id=1424&pers=user>
17. Третяк А.М. Класифікатори правового режиму земель: Ч.1.Класифікатор земель України за цільовим призначенням. / А.М.Третяк. – К.: ЦЗРУ, 2000. – 41 с.
18. 37. Указ Президента України «Про території та об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення», № 341/98 від 9 грудня 1998 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1341%2F98>.
19. Шевчук В.Я. Про концепцію переходу України до сталого розвитку / Шевчук В.Я. // Проблеми сталого розвитку України. – К.: Знання, 2000. С. 11-25.
20. Земельний кодекс України : Кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III : станом на 17 верес. 2023 р. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
21. Про землеустрій : Закон України від 22.05.2003 р. № 858-IV : станом на 8 черв. 2023 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>
22. Про затвердження Положень про Проекти організації територій установ природно-заповідного фонду України : Наказ М-ва охорони навколиш. природ. середовища України від 06.07.2005 р. № 245 : станом на 4 берез. 2022 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0829-05#Text>
23. Положення про Проект організації території національного природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів : Положення М-ва охорони навколиш. природ. середовища України від 06.07.2005 р. № 245 : станом на 4 берез. 2022 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0831-05#Text>

24. Положення про Проект організації території регіонального ландшафтного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів та об'єктів Положення М-ва охорони навколиш. природ. середовища України від 06.07.2005 р. № 245 : станом на 4 берез. 2022 р. Режим доступ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0832-05#Text>

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України